

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstiones Canonicae De Decimis

Friderich, Melchior

Ingolstadii, 17010 [i.e. 1710]

Caput I. De Judice competente in causa decimarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61677)

PARS V.

De Processu Judiciali in causa
Decimarum.

CAPUT I.

De Judice competente in causa Decimarum.

QUÆSTIO I.

Quis sit Judex competens in causa Decimarum, quando

Clericus est reus?

SUMMARIUM.

572. Multiplex quaestio proponitur.

573. Clericus coram seculari Judice nec in possessorio decimarum

conveniri potest.

574. Et licet agatur de solo facto.

575. Solvuntur opposita.

572. **D**E Foro competente in causa decimarum multiplex quaestio est, eaque difficilis & magnis partium studijs agitata, multum hinc tribuentibus seculari Judici Legis cum Covarruvia, aliisque nonnullis, quos propterea Azor p. 1. Inst. l. 7. c. 36. q. 3. & Suar. c. 38. n. 17. monent cautè legendos esse, quòd

plus quàm oportet, inclinent in favorem secularium Principum, quibus uti nefas est quidquam adimi, quod jure possident, ita nihil contra SS. Canones, & jura Ecclesiarum est admittendum. Prima quaestio est, quis Judex sit adeundus, quando vel uterque litigans, vel reus, est Clericus. Altera, quis sit adeun-

adeundus, quando Clericus est actor & laicus reus in petitorio. Tertia, quis, si laicus est reus in possessorio. Quarta, quis, si laicis competitus decimandi. Quæ omnia bene distinguenda sunt, quemadmodum & quæstio Juris à quæstione meri facti secernenda est. Quinta, quis juxta Concordata Bavarix. Ad 1. quæst. quod attinet, certum esse videtur, solum Ecclesiasticum Judicem esse competentem. Sunt tamen, qui Jurisdictionem laicis concedunt, quando Clerici in possessorio etiam spiritualium jurium litigant. Eos referunt Covarr. c. 35. var. n. 1. concl. 2. & Guttier. l. 1. can. 99. c. 34. n. 22. Allegant usum Galliarum & Pedemontij, nec non *c. ult. de Judic.* ubi sententia à potestate seculari pro Monachis contra laicos super quasi possessione juris eligendi rectorem lata approbatur, & tantum quæstio proprietatis postea à laicis contra Monachos mota ad Judicium Ecclesiæ avocatur. Item *can. 19. 11. q. 1.* ubi dicitur fuisse approbatum à Concil. Carthag. III. ut contra in vasorem alienæ plebis adeatur Imperatorius Provinciae Rector. Demum *c. 7. qui filij sint legit.* ubi dicitur ad Regem pertinere, non ad Ecclesiam, de possessionibus judicare.

173 Assert. I. Clericus conveniri nequit coram Judice laico, tametsi agatur solum super possessorio decimarum. Ita cum Rota Rom. & communissima DD. tradunt Me-

noch. *de retin. poss. remed.* 3. n. 346. & *de recup. remed.* 15. n. 234. Gratian. tom. 2. *discept. for. c. 238. n. 71.* Guttier. l. c. à n. 23. & Covarr. qui l. c. §. Primum ait, hoc esse constitutissimum, nec valere consuetudinem in contrarium. Ratio evidens est: quia personæ & loca Ecclesiastica in causis etiam temporalibus specialiter non exceptis, foris Ecclesiasticum sortiuntur. c. 2. 4. & 12. *de foro comp. c. 2. cod. in 6. c. 4. 8. 9. 17. de Judicij. c. 12. & 18. de Immunit. Eccles. can. 5. 6. 8. & 16. 11. q. 1. auth. Statuimus C. de Episc. & Cler. auth. Cassa C. de SS. Eccles.*

Assert. II. Clericus coram Judice seculari conveniri nequit, tametsi agatur de mero facto, e. g. an Monasterium, aut Clericus, qui obligatur ad decimas, eas solverit. Ita rursus communis & certa DD. quam præter alios Suar. *in defens. Fidei contra reg. Anglia l. 4. c. 14. & 15.* fusè propugnat, eamque pariter probant Jura n. præced. allegata.

Neque obstant, quæ n. 572. in contrarium adducta sunt. Non quidem praxis Galliarum, cum hæc fundetur in privilegio Martini V. & Leonis II. ut fatentur plerique adversariorum, unde pariter fatentur, eam esse contra Juris communis dispositionem, ut observat Guttier. l. c. n. 22. & 25. Non *c. ult. de Judic.* quia ibi non agebatur de quasi possessione juris spiritualis, sed temporalis, nimirum eligendi

Præfectum castrum secularem, ut cum Glossa *ibi*, Hostiens. Panor. Innoc. Berojo, observant Menoch. *cit. remed. l. 5. n. 217.* Covarr. *l. c. §. non oberit.* Guttier. *l. c. n. 29.* Barbof. *in cit. c. ult. n. 3.* Gonzal. *ibid.* ac passim alij. Hinc mirum non est, laicos à Religiosis conveniri debuisse coram Judice seculari, & cum postea in petitorio laici fierent actores, remissos esse ad Judicem Ecclesiasticum, quia rei erant Religiosi. Unde ex *cit. c. ult.* potius propugnatur nostra sententia, quam oppugnatur. Non *Canon 19. 11. q. 1.* quia ibi tantum implo-

ratur fuit auxilium brachij secularis contra contumacem, qui ab Ecclesia coërceri non poterat; non verò potestas judicandi laico concessa, ut observant Menoch. *l. c. n. 214.* Guttier. *n. 27.* Barbof. *l. 1. Fur. Eccl. c. 39. §. 2. n. 178.* Non denique *c. 7. qui filij sint legit.* quia ibi principalis causa de matrimonio fuit asserta Judici sacro, & altera de successione, & possessionibus seu bonis laicorum, remissa ad Regem, ut patet ex textu, & observant Covarr. *cit. §. non oberit.* Guttier. *n. 28.* & Menoch. *n. 213.*

Q U Æ S T I O II.

Quis sit Judex competens in petitorio, quando Ecclesia agit contra laicum?

S U M M A R I U M.

576. Petitorio quando agatur.

577. Causa decimarum in petitorio, si quaestio juris est, privatim pertinet ad Judicem Ecclesiasticum.

578. Tametsi immunitas prætendatur ex privilegio, præscriptione &c.

579. Et licet causa solum incidatur tractetur.

580. Aut sit quaestio solum facti.

581. Si tamen factum est liquidum, adiri contra laicum laicum Judex potest.

582. Vel Ecclesiasticus.

576 **P**etitorio agitur, si Ecclesia prætendat jus decimandi simulque laicus, asserens sibi decimas per investituram vel privilegium esse concessas, aut consuetudine vel

præscriptione immunitatem à solvendo se obtinuisse. Quæ quaestio juris est: facti verò, si quaeritur duntaxat, solveritne is, quem ad solvendum constat esse obligatum; aus

aut an fraus in solutione commissa sit, aut an furto fuerint sublatis fructus vel ante vel post solutionem decimarum. Ad factum pariter pertinet, quando renuit solvere, quem constat teneri solvere; aut quando fructus indecimatos intulit horreo, quos de consuetudine debuit in agris decimare; aut quando constat, fraudem in solvendo commissam esse, vel fructus indecimatos aut decimatos furto sublatis, fraude vel negligentia corruptos &c.

877 Assert. I. Causa decimarum in petitorio, quando questio juris est, privativè spectat ad Judicem Ecclesiasticum. Ita omnes, etiam Legistæ, suffragante praxi Camerae Imperialis, utpote quæ appellationes in causis decimarum in petitorio non recipit, teste Gaillio l. 1. *obser.* 38. n. 2. & Hartmanno Hartmanni *Pract. for.* l. 2. c. 2. *Miscell.* §. 11. Constat ex *Clem. 2. de Judic.* ubi causa decimarum conjungitur cum Beneficialibus aliisque ad forum duntaxat Ecclesie spectantibus. c. 2. *de Jur. calum.* ubi dicitur spiritualis, & c. *fin. de rer. permut.* juxta quod jus decimandi est spirituale. Eadem habentur *causa* 16. q. 1. *can. 75. & seqq.* de causa autem spirituali solus Judex sacer cognoscit. c. 2. & 3. *de Judic.* c. 3. *de ord. cognit. c. 3. & 7. qui fil. sint legit. Trident. sess. 24. can. 12. de Matrim.* Hinc excommun. 4.

Bullæ Coenæ SS. Pontifici reservatâ prohibetur Judicibus laicis cognitio causarum decimarum. Quæ prohibitio & excommunicatio, si unquam locum habet (uti habere debet) certè habet, quando agitur judicio petitorio. Et quamvis Suar. *disp.* 11. *de censur. sect. 2. n. 75.* eam tunc solum incurri exillimet, si Judex sæcularis causam decimalem invadit prætextu exemptionum & privilegiorum Sedis Apostolicæ; non verò, si absque hoc prætextu: longè tamen verius est, quod cum Duardo, Reginaldo, Alterio, ac alijs docet Palao *de censur. disp.* 3. *pun.* 15. n. 7. illam incurri, si causa decimalis invadatur etiam sine illo prætextu: quia textus Bullæ eum tantum à censura eximit, qui à competente Judice sacro causam decimalem ad se avocat animo expresso supplicandi Sedi Apostolicæ &c. ergo quocumque alio titulo & sine illa avocatio fiat, censura incurritur, cum exceptio firmet regulam in oppositum. Item censurâ illâ innodatur, qui prætextu violentiæ cavendæ avocationem facit: ergo necesse non est eam fieri prætextu exemptionis. Accedit, quòd si is non excusatur à censura, qui causam decimalem ad se trahit prætextu exemptionis & privilegij Apostolici, multò minùs excusandus sit ille, qui ne prætextit quidem privilegium, sed absolutè & tanquam ex potestate & jure proprio

proprio jurisdictionem Ecclesiæ de se competentem præten- dit; cum hic gravius peccet, quàm ille.

178 Neque prodest laico, si postu- latus decimas immunitatem oppo- nat ex præscriptione, consuetudi- ne, privilegio, transactione &c. aut jus decimandi præten- dat titulo investituræ, privilegij, vel permuta- tionis, quem probare intendit per testes, instrumentum, aut quasi pos- sessionem immemoriam: tenebi- tur enim nihilominus respondere eorum Judice sacro, uti contra nonnullos tradunt cum Rebuffo ac aliorum communi Covarr. c. 35. var. n. 2. Fagundez l. 3. in quint. præc. Eccl. c. 5. n. 10. Gratian. p. 2. discept. for. c. 238 n. 64. Canis. c. 18. n. 13. §. quare. Laym. l. 4. tr. 9. c. 2. n. 15. Raphaël de Torre 2. 2. q. 87. disp. 8. n. 5. Tanner. tom. 3. Theol. disp. 5. q. 3. n. 40. Leander à SS: Sacr. p. 3. Moral. tr. 6. disp. 2. q. 31. Illust. D. Schmid semicent. 2. 99. for. contr. 25. n. 2. & contr. 26. n. 9. Diana p. 3. tr. 2. resol. 50. & p. 1. tr. 2. resol. 92. ubi ait, quòd si aliqui Principes sen- tentiam contrariam in praxi ob- servant, id illos efficere ex aliquo privilegio Pontificio: quod an re- verà habeant, id ipsis videndum esse. Et verò, qui in tali casu cog- nitionem Judici laico concedunt, non jure aliquo scripto, sed consue- tudine Hispaniæ & Galliæ nituntur, & hanc ferè per privilegium sacrae Sedis defendunt. Ratio nostræ as- sertionis patet: quia quæstio, utrum

laicus immunitatem à solvendis decimis habeat aut jus eas colli- gendi, est quæstio juris, uti cum Speculat. Calderino, Frideric. Sen. Cassanxo, Fulgoso, Gutierrez, ac alijs observant Petr. Barbosa in l. Titia 35. ff. sol. matr. Germon. de sac. immun. l. 3. c. 19. à n. 89. Monte- ta c. 8. q. 1. n. 4. aliique DD. modò al- legati. Jura enim laicis tam quo- ad immunitatem, quàm quoad jus decimandi resistunt: unde si vel hoc vel illam præten- dunt, quæstio de jure est, ac titulo, æquè ac quan- do quæritur, quo jure quis hunc fundum possideat, aut immunita- tem à tributis præten- dat; titulus autem ad jus pertinet, & cognitio de jure decimarum ad Judicem sa- crum. Nec tamen hic addimus, quod Petr. Barbosa l. c. addendum esse ait, in laicis quoad decimas pos- sidendas rarò dari posse titulum justum aut coloratum, si adverta- tur ad decisionem c. 7. de Præscript. & c. 17. h. t. ac idcirco injustè & cum sacrilegio videri decimas ab iisdem possideri juxta c. 2. de reb. Eccl. alien. & can. 65. 16. q. 1. Ea- dem porrò ratio est de casu, quo lai- cus non quidem omnimodam ex- emptionem præten- dit, sed solùm, se vi præscriptionis, consuetudi- nis &c. duntaxat tenèri ad par- tem v. g. vigesimam, aut non tene- ri, ut tenentur alij, in agro solvere, aut sine stramine sola grana &c. Nam etiam hæc quæstio juris est, & idcirco ad cognitionem Judicis sa- cri

eri pertinens, ut contra Anchar. Gomef. Aufrer. & Marta observat Oliva p. 3. Fori Eccl. q. 38. n. 14. cum Petr. Barbosa, Cevall. ac alijs. Nam siue dicas, te ad nihil teneri, siue solum ad certam quantitatem, utrimque de jure solvendi quæstio est, cum sit eadem ratio de parte, quæ de toto. l. ex ass. ff. de hered. Inst. Unde iidem DD. cum Azor p. 1. l. 7. c. 25. q. 4. Germ. l. c. Gratiano cit. c. 238. n. 80. Moneta c. 8. q. 1. n. 7. ac communi Canonistarum contra Covarr. Boer. ac Carol. de Grassis inferunt, non esse tolerandam praxin secularium Judicum cognoscentium de causis decimarum, cum laici illos recusant solvere Clericis, tanquam non debitas ob legitimè præscriptam immunitatem: quia est quæstio juris, utrum præscriptio vel consuetudo non solvendi sit valida, ac proinde juxta dicta pertinet ad jurisdictionem spiritualem; jus autem & jurisdictionis spiritualis consuetudine vel præscriptione laicis acquiri non potest c. 7. de Præscript. & c. 19. h. t. eò quòd præscriptio quamvis longissima eum, qui juris capax non est, capacem non reddat, ut cum Joan. Andr. Panor. ac Gloss. in cit. c. 7. tradunt omnes Canonistæ; nisi adsit privilegiū Pontificium, quod tamen hinc non reperitur.

579 Assert. II. Nequit cognoscere Judex secularis de causa decimarum in petitorio, tametsi quæstio sit solum incidens, & idcirco illam

remittere debet ad Judicem sacrum. Ita tenere comuniter omnes, ait Farin. l. 1. tit. 1. q. 8. n. 25. sed fallitur: tenent enim aliqui contrarium. Est tamen nostra assertio comunissima, confirmata praxi Imper. Cam. apud Mynsing. cent. 1. observat. 100. estque manifesta ex cit. c. 3. de ord. cognit. & cit. c. 5. ac 7. qui fil. sint legit.

Assert. III. Solius Judicis Ecclesiastici est, quæstionem etiam facti quoad decimas decidere, v. g. cum quæritur, an parochianus solverit decimas, an integras, an fraudem in solvendo commiserit &c. Ita contra Bart. Covarr. aliòsque multos sentio cum Baldo, Imola, Lapo, Fulgoso, Gemin. ac alijs, quos allegat Moneta l. c. n. 6. & sequitur Fachin. l. c. contr. c. 44. Azor l. c. q. 5. Homobon. de exam. Eccl. p. 2. tr. 8. c. 8. q. 24. Tannerus tom. 3. Theol. disp. 5. q. 3. n. 41. Leander à SS. Sac. l. c. q. 30. & Ranbeck disp. 2. Panopl. c. 7. coroll. 13. n. 6. Ratio est: quia etsi ejusmodi quæstiones sint solum de facto, sunt tamen de re spirituali & Ecclesiastica, de qua Judex laicus cognoscere nullo modo potest, & sacra Jura c. 2. & 3. de Judic. ac Clem. 2. eod. absolute ac sine discrimine inter quæstionem facti & juris causarum de rebus Ecclesiasticis cognitionem negant Judici laico. Confir. 1. Juxta c. 12. de sent. excomm. in 6. quæstio an quis sit Clericus, à solo Judice Eccles. definienda est: & tamen hæc quæstio est

M m   dun-

duntaxat facti. Confir. 2. Si Judex laicus de quaestione facti cognosceret, de quaestione juris Ecclesiasticus, continentia causarum divideretur contra *l. Nulli C. de Judic.* Ex dictis patet responsio ad rationem adversariorum, qui dicunt, esse quaestionem merè profanam, si de solo facto agitur: dato enim, quòd profana ex se sit, attingit tamen rem spiritualem, & de ea cognoscendum est in ordine ad jus & causam spiritualem.

381 Assert. IV. Si agitur de solo facto, eòque liquido, ut si parochianus negat decimas, ad quas constat eum teneri, aut si fraudem in solvendo commisit, aut si vel ipse vel tertius quispiam illas abstulit, corrupit &c. adiri contra laicum potest Judex etiam laicus, ut illum ad solutionem vel restitutionem compellat. Ita omnes, & patet cum ex *c. 21. de Homic.* tum ex ratione, quia sic Judicis laici officium non tam ad cognoscendum, quàm ad compellendum imploratur: potestque laicus compellere ad implenda sponsalia, si de eorum valore non dubitatur, ut cum Panor. & communi observat Sanch. *l. 1. de Sponsal. disp. 29. n. 9.* Item compellere potest uxorem, ut redeat ad maritum; hunc, ut repulsam recipiat, aut ut debitum reddat, si constat de valore matrimonij, ut cum Panor. Covarr. ac alijs tradit idem Sanch. *l. 9. disp. 4. n. 7.* nec non, ut servetur juramentum, quando

constat de obligatione, juxta communem apud Oliva *l. c. 9. 36.* item ut restituantur vel non acceptentur usurae &c.

Assert. V. In casu modò allato Judex competens est etiam Ecclesiasticus cum jure preventionis. Ita communis & certa DD. contra nonnullos, qui teste Frid. Sen. *confil. 245.* tradebant, ejusmodi causam privativè ad Judicem secularem pertinere. Contrarium constat ex *c. 5. 6. 7. & 16. h. t. c. 21. de Homic. Clem. 2. de Judic.* Ubi Episcopi jubentur Ecclesiastica districtione compellere subditos ad solvendas decimas, & *c. 8. de For. compet.* dicitur concessum personis Ecclesiasticis, ut malefactores suos possint sub quo maluerint Judice, convenire, sacro videlicet vel laico. Idem traditur *can. similiter 58. 16. q. 1.* & à sensu contrario sumitur ex *c. si Clericus 5. de For. compet.* Quin addunt Gerardus *singul. 96. n. 1.* Covarr. *de Sponsal. p. 2. c. 8. §. 12. n. 3. & 4. Farm. l. 1. tit. 1. §. 8. n. 25. sublim. 2.* Gravatus *ad Vestr. l. 5. c. 1. n. 6.* Gratian. *cir. c. 238. n. 66.* post Bald. Butr. ac alios, in quaestione meri facti de re spirituali non cognoscere laicum post transmissam inhibitionem ab Ecclesiastico. Ex hæcenus dictis consequens est, quòd etiam conductor decimarum laicus adire possit Judicem sacrum ad compellendos parochianos, si eas recusant solvere, aut fraudem in solvendo commiserunt; imò etiam

etiam debeat illum audire, si quæstio juris est, ut bene observant Guttier. *l. 3. præct. q. 26. n. 11.* Moneta *c. 8. q. 1. n. 17.* & Oliva *p. 3. Fori Eccles. q. 38. n. 26.* quia conductores, emptores, ac donatarij ratione adionis ipsis cessæ illas petunt no-

mine Ecclesiæ. Quin in illa quæstione facti, de qua supra *n. 580.* adire dicti cessionarij debent Judicem Ecclesiasticum: cum agere ibi debeant, ubi agendum alias foret ipsi Parocho, qui decimas locavit aut donavit.

QUÆSTIO III.

Quis sit Judex in possessorio, si reus est laicus?

SUMMARIUM.

583. *Discrimen varium Causæ possessoria.*

584. *De causa possessoria causam proprietatis annexam habente solus Judex sacer cognoscit.*

585. *Idemque solus de causa ad-*

piscenda.

586. *Cognitionem retinenda & recuperanda complures concedunt Judici etiam laico.*

587. *Competit soli Ecclesiastico.*

588. *Respondetur ad contraria.*

583 **U**T hæc quæstio, super qua magna inter DD. est contentio, ritè decidatur, distinguendum solerter est possessorium adipiscendæ à possessorio retinendæ ac recuperandæ: item causa possessoria, quæ habet admixtam rationem proprietatis, ab ea, quæ proprietatis causam admixtam non habet, sed de nuda possessine vertitur.

584 **A**ssert. I. Quando causa possessoria decimarum admixtam habet causam proprietatis, non potest per Judicem secularem expediri, sed à solo Judice sacro examinanda est. Ita tradunt Panor. Barbat. ac alij in *c. 2. de Furam. cal. Berojus in rubr. de Judic. n. 51.* Covarr.

c. 35. Præct. n. 1. concl. 1. aliique communissimè. Neque credo, aliquem dissentire: etsi enim Gaill. *l. 1. observ. 38. n. 2.* Guido Papæ *decis. 85.* Boër. *decis. 60. n. 23.* ac alij videantur tenere, causam possessoria decimarum indiscriminatim pertinere ad Judicem etiam laicum, si tamen eorum verba bene perpendantur, apparebit, eos loqui de solo possessorio, & ubi causa proprietatis non concurrat. Neque loqui aliter potuerunt: quia possessorium judicium rei spiritualis habens admixtam causam proprietatis minimè dici potest temporale, ut loquitur Covarr. *l. 6.* & patet ex *c. 3. de ord. cognit. ac c. 7. qui fil sint legit.*

M m 2

legit. cùm admistam habeat cognitionem juris spiritualis.

585 Assert. II. Si agitur etiam contra laicum possessorio adipiscendæ, solus Judex sacer est competens. Ita omnes, teste Berojo *l. c.* & Menoch. *de recup. poss. remed. 15. n. 235.* Ratio, ut idem Menoch. ait *consil. 268. n. 8.* est manifesta, quia juxta *l. 2. §. quadam & §. seq. ff. de Jurisdic. hoc* judicium annexam habet causam proprietatis, cùm cognosci debeat, an petens possessionem habeat titulum, quo mitti debeat in possessionem exigendi decimas. Unde hæc assertio est corollarium prioris, necessariâ consecutione ex illa fluens.

586 Igitur solum dubitatur de possessorio retinendæ & recuperandæ, quando videlicet is, qui est in quali possessione juris decimandi, in ea turbatur, vel eadem spoliatur. Hic verò complures sunt, qui cognitionem tribuunt Judici etiam laico, & communem doctrinam esse affirmat Gaill *l. c.* ac praxi Cameræ Imp. receptam, cùm ibi in causis decimarum, quando super possessorio causa movetur, citationes decernantur, & appellationes recipiantur. Rationes, quas afferunt, mox dabimus *n. 588.*

587 Assert. III. Judex laicus non est competens in judicio possessorio, tametsi sit solum retinendæ aut recuperandæ, & licet reus sit laicus. Ita cum Ant. Butrio, Decio, Lignano, Claro, Cravetta, Guidone, Cur-

tio Jun. ac alijs tradunt Grat. *tom. 2. discept. For. c. 238. à n. 4.* Schrader. *de Feud. p. 10. sect. 1. n. 84.* Moneta *c. 8. q. 1. à n. 10.* Barbof. *de offic. Par. c. 28. §. 4. n. 4.* ubi plurimos adducit, Gonzal. in *c. 13. h. t. n. 4.* ubi Suarezium male allegat in contrarium, Pirhing *h. t. n. 163.* Palao. *tr. 10. disp. un. pun. 15. n. 8.* ubi ait, ita certissimè tenendum esse, Leander à SS. Sac. *p. 3. Moral. tr. 6. disp. 2. q. 33.* Leuren *p. 1. For. Benef. q. 497. n. 4.*

Probatür I. ex *Clem. un. de caus. possess. & propr. & Clem. un. de quest. poss. & fruct.* ubi cognitio de possessione rerum spiritualium tribuitur Judici sacro. Respondent quidem adversarij, inde solum sequi, quòd Judex sacer de causa possessionis possit judicare cumulativè, non verò quòd privativè & excluso Judice seculari. Sed non valet responsio: nam ex eo, quòd Jura sacra cognitionem in causa Hæresis, Simonia, Juris Patronatus, tribuunt Judici Sacro, concedunt ipsimet, quòd illa Judici sacro privativè competat, & ex eo, quòd *Trid. sess. 24. de Sacramento Matrimonij can. 12.* ait: *siquis dixerit, causas matrimoniales non spectare ad Judices Ecclesiasticos, anathema sit.* inferunt omnes, quòd illæ privativè ad Judicem sacrum spectent, tametsi Concilium non addat verbum *privativè*, nec apertè excludat Judicem laicum. Ergo pariter ex eo, quòd possessorijs spiritualis causam

causam Jura tribuunt Judici sacro, ritè inferitur, quòd ipsi soli tribuant. Hinc Covarr. aliique passim illas Clementinas pro nostra sententia adducunt. Accedit, quòd *c. causam 7. de Prescript.* dicitur, decimas à laico detineri non posse: non alià ratione, quàm quòd jus decimandi est spirituale. Igitur etiam detentio seu possessio spiritualis est. Probat^{ur} 2. Qui agit possessorio recuperandæ, debet titulum saltem coloratum probare, si agitur super quasi possessione rei spiritualis, jurisdictionis, aut feudi &c. ut pluribus relatis docent Menoch. *cit. remed. 15. à n. 223. 463. 458. 466.* Peregrin. *de fideicom. art. 52. n. 152.* Cravetta *consil. 258. n. 9.* Gratian. *l. c. n. 8.* Moneta *l. c. n. 13.* ac alij. Pariter in judicio retinendæ ostendendus est titulus coloratus, seu possessio, ut loquuntur, coloranda, ut tradit idem Menoch. *remed. 3. retin. n. 334. & 335.* cum Imola, Olasco, ac alijs, eosque, qui cum Panor. asserunt, necesse non esse probari titulum, ita explicat, ut sensus sit, non esse probandum plenè, probandum tamen esse coloratè. An verò titulus sit coloratus, & an sufficiat, ut quis manuteneatur in possessione, vel ut eam recuperet, quæstio non meri facti est, sed juris: atqui quæstionem juris in causa decimarum decidere nequit laicus, tametsi sit solum incidens, ut diximus *n. 575.* Probat^{ur} 3. Causa spiritualis & quasi tractanda

est à solo Judice sacro, ut constat ex Juribus adductis supra *n. 577.* & de causa quasi spirituali, seu spirituali annexa communiter tradunt DD. *ad c. 2. ac 3. de Judic. & c. 3. de ord. cognit.* quòd autem possessorium rei spiritualis sit temporale, nullo solido nititur fundamento, uti fatetur Menoch. *cit. remed. 15. n. 219.* ubi contrariæ opinionis fundamenta evertit, asseritque Barbat. *in c. ult. de Judic.* tenendum esse pro certo, quòd propriè ac strictè quæstio possessoria rei spiritualis dicatur spiritualis. Probat^{ur} 4. Possessoria causa, & petitoria connexæ sunt, & ab eodem Judice tractandæ. *c. 1. de caus. poss. ff. l. nulli in fin. C. de Judic.* cum ergo causa petitorij tractetur à Judice sacro, pariter tractanda ab eodem est causa possessorij. Plures alias rationes accumulans Schraderus *cit. p. 10. de Feud. sect. 1. à n. 84.* & Curt. Jun. *de Feud. p. 7. q. ult. à n. 24.*

Neque obstat, quod dicunt adversarij, possessorium rei spiritualis non esse spirituale: Glossa enim in *c. 2. de Fur. calum.* quæ id asserit, communiter reprobatur, ut ajunt Aufser. *decis. 470.* & Covarr. *cit. c. 35. n. 1. §. non oberit,* & si Monetæ credimus *l. c. n. 14.* nullus magni nominis Doctor id absolutè tenet, sed ad summum, possessorium rei spiritualis non esse merè spirituale, sed quasi. Pariter non obstat, quod dicunt, possessionem in factò con-

M m 3 listere,

sistere, & sic cognosci de ea à laico Judice posse: etsi enim possessio plurimum facti habet, ut dicitur *l. 19. ff. ex quib. caus. major plurimum tamen ex jure mutuatur*, ut dicitur *l. 49. de acquir. poss. ff. diciturque jus rei l. 31. § 2. ff. de action. empr. & jus possessionis l. 15. §. 35. ff. de dam. infect. l. 44. ff. de acqr. possess. l. 10. C. eod. l. 5. C. de liber. caus. l. 7. C. ad L. Jul. de vi publ. Hinc à Bart. ac alijs in *L. 1. ff. de acqr. possess. definitur*, quòd sit *jus insistendi rei non prohibita possideri*. Licet igitur à facto pendeat, dum apprehensionem & retentionem requirit, re verà tamen in jure consistit, cum sit jus insistendi, & varios juris effectus habeat, nimirum usucapionem, fructuum acquisitionem, actionem publicianam, aliòsque, quos enumerat Treutler. *vol. 2. disp. 21. thes. 5.* Et licet in facto consisteret, neutiquam tamen sequeretur, quòd ad cognitionem Judicis laici pertineret, ut dixi supra *n. 580.* cum plurimis, quos allegat Moneta *cit. n. 14.* Si tamen de solo facto eòque liquido agatur, v.g. si Clericus turbatur in sua quasi possessione juris decimandi, & nulum jus turbatori competere constet, concedendum est, adiri contra laicum posse etiam laicum Judicem, uti constat ex dictis *n. 581.* nec plus probant ea, quæ Canis. *c. 18. n. 13.* aliique pro Judice laico afferunt. Aliud argumentum, quod petunt ex *6. ult. de Judic. can. 19.**

II. q. 1. & c. 7. qui fil. sint legit. rejeci n. 575. Ad id, quod afferre solent ex *l. 11. §. nihil ff. de acquir. poss. l. 17. §. differentia. & l. 52. ff. eod. l. 3. §. fin. ff. uti possid. & l. 21. §. qui possess. ff. quod met. caus. possessionem nihil commune habere cum proprietate, bene respondent cum Aufrerio, Panor. Berojo, ac alijs Schrader. *l. c. n. 86.* Moneta *cit. n. 14.* Menoch. *cit. remed. 15. n. 219.* possessioni quidem nihil commune esse cum proprietate quoad acquisitionem & amissionem, item quoad hoc, quòd sententia lata in uno judicio non pariat exceptionem rei judicatae in alio: esse tamen earum causam communem quoad cognitionem, & continentiam, quæ dividi non debet, juxta *l. 10. C. de Judic. & c. 1. de caus. poss. ff.* ac communem Interpretum apud Curt. Jun. *cit. p. 7. de Feud. q. ult. n. 23.* Clarum *l. 4. §. Feudum. q. 90. n. 9.* Schraderum *cit. sect. 1. à n. 77.* aliàs, ut discurrit Menoch. *l. c.* laicus etiam in judicio adipiscendæ competens foret, quòd falsum esse dicit, & nos cum ipso diximus *n. 585.**

Denique non obstat, quod ajunt, in possessorio rei spiritualis jurati de calumnia juxta *c. 13. de Restit. spoliat.* quod tamen Juramentum juxta *c. 2. de Jur. cal.* in causis spiritualibus non indicitur, ac consequenter causam possessoriam de re spirituali non esse spiritualem. Non, inquam, hæc obstant: quia

cit.

cit. c. 13. non exigebatur juramentum calumniae, sed malitiae, quod longè diverfum est ab illò, ac etiam in causis spiritualibus exigi potest; imò et si in his causis juramentum calumniae olim non exigebatur, praestari tamen modò debet, sicut in causis profanis, juxta *c. 1. §. ult.*

de Fur. calum. & Clem. sapè de V. S. & jam olim praestandum erat super exceptionibus postea emergentibus, vel quando praesumptio erat contra excipientem, ut cum Glossa ac alijs notat Panorm. *in cit. c. 13. n. 19.*

QUÆSTIO IV.

Quis Judex in causa Decimarum sit competens, si constat, laicis competere jus eas colligendi?

SUMMARIUM.

589. Status questionis proponitur.

590. Judex solum sacer est competens, si agitur de decimis laico in feudum concessis.

591. Tametsi agatur solum possessio.

592. Nec valet praescriptio vel consuetudo in contrarium.

593. Etiam de decimis pleno jure laico concessis judicat solum Judex Ecclesiasticus.

594. Decimæ etiam laicis concessæ percipiuntur titulo spirituali.

595. 596. 597. Occurritur contrarijs.

598. Quoad illas, quas ex permutatione habent laici, etiam laicus Judex est competens.

599. In dubio praesumitur, esse concessas in feudum.

600. Laicus conductor decimarum conveniri potest tam coram Judice laico.

601. Quam coram Ecclesiastico.

602. Casu, quo solum Ecclesiasticus est competens, compromitti in arbitrium laicum non potest.

603. Nec in laicum jurisdictio prorogari.

604. Tametsi laico adsint assessores & consiliarij Clerici.

¶ **T**ametsi ea, quæ præced. quaestione dixi, procedant de laicis, sive isti à clerico sive à laico conveniantur: sunt tamen, qui tenent, admitti duntaxat posse casu, quo jus laici est dubium, aut

si constat, nullum ipsi jus competere; secus, si constet, decimas per investituram aliumve justum titulum in laicos translatas esse, vel si ex eorum quasi possessione immemorabili justus titulus praesuma-

sumatur; tunc enim, ajunt, illas censendas esse omnino seculares, ac computandas inter profana & patrimonialia bona, & idcirco licet de illis, ut de alijs bonis profanis, laico non nisi coram Iudice laico intentandam esse, sive ab Ecclesia, sive ab alio laico conveniantur. Quæ ut ritè examinentur, notandum est, duplici ratione Ecclesiæ auctoritate decimas in laicos transferri posse: primò per feudum, emphyteusin, vel locationem; secundò per privilegium & absolutam donationem, aut per permutationem, quando nimirum pro decimis Ecclesiæ accipit à laicis alia bona vel mobilia vel immobilia pro fundandis Beneficijs, Monasterijs &c. aut in compensationem sumptuum à laicis Principibus in bonum Ecclesiæ factorum aut faciendorum v. g. contra Hæreticos aut Infideles eam impugnantem. Hoc posteriore modo tradunt Hispani DD. Catholicis suis Regibus in regno Castellæ, Legionis, & Granatæ, concessas fuisse duas tertias decimarum, quas *novenas* dicunt, quia sunt duæ partes ex toto cumulo in novem partes diviso.

590 **A**ssert. I. Quando decimæ laicis in feudum concessæ sunt, solus Iudex sacer est competens. Ita cum Rota Rom. Theologi nullo ferè excepto omnes, teste Averdanno *Theauri Indici tit. 2. c. 6. §. 4. n. 57. & 58.* & ex Juristis Re-

buff. *q. 10. n. 35. & 36.* Solorzano *de Jur. Judiar. l. 3. c. 1. n. 44. & 60.* Aug. Barbof. *l. 3. Jur. Eccl. c. 26. §. 4. à n. 1. & de Offic. Par. c. 28. §. 4. n. 3.* Pet. Barbofa *in l. 35. ff. sol. matr. n. 44.* Freder. Sen. *consil. 245. n. 1.* Tondut. *de Prævent. Judic. p. 2. c. 25.* Alexand. *l. 1. consil. 79. n. 1.* Ruin. *l. 5. consil. 142. n. 22.* Jafon *l. 1. consil. 93. col. 1.* Gomet. *in c. ult. de Judic. n. 14.* Ripa *in c. 2. eod. Gratian. tom. 2. discept. c. 238. n. 61.* Cevallos *de cognit. per viam viol. q. 25. n. 25.* Cavalcan. *p. 7. decis. 22. à n. 17.* Oliva *cit. q. 38. n. 21.* Leander à SS. Sacram. *p. 3. tr. 5. disp. 10. p. 27.* Pirhing. *h. t. n. 163.* Leuren *For. Benef. p. 1. q. 497. n. 3.* Contrarium tenent Covarr. *c. 35. practic. n. 2. V. Tertio quoties.* Bellug. *in specul. Princ. rubr. 13. §. restat.* Rupel. *Instit. for. c. 25.* Molinæus *in consuet. Paris. §. 46. n. 16.* Fer. Valq. *c. 89. n. 6.* Cassan. *in consuet. Burg. rubr. des judges §. 6. n. 350.* qui tamen cum Rebuffo *q. 10. n. 39.* duntaxat allegant praxin Galliæ & Hispaniæ, praxin verò privilegio Pontificio tumentur. Ratio est I, quia licet feudum datum secularibus sit seculari, dependet tamen à jure spirituali, nimirum à jure decimarum; hoc autem jus est spirituale, ut fatentur omnes & diximus *n. 573.* Cujus rei ulterior ratio est: quia, ut dicuntur Cavalc. *l. c. Cajet. de Simon. q. 1. in fin.* Gratian. *l. c. n. 61. & 62.* quando temporale se habet ad spiri-

spirituale tanquam ad suum antecedens, & à spirituali dependet, censetur etiam spirituale & Ecclesiasticum ratione connexionis: at sic se res habet, quando decimæ conceduntur in feudum, cum per hoc tantum transferatur dominium utile, directo manente penes Ecclesiam. II. Nullo Jure probatur, nec ulla suadet ratio, quòd quando Ecclesia decimas in feudum dedit laicis, voluerit pariter transferre in eosdem jurisdictionem cognoscendi de decimis; etsi enim privilegium Principis latè interpretandum sit *c. olim de V. S. l. Beneficium. ff. de Constit. Princ.* id tamen non procedit, quando privilegium derogat Juri communi (uti hoc privilegium derogaret) tunc enim strictè est interpretandum, ut docet communis & certa DD. teste Panor. *in c. 3. de Consang.* & patet ex *c. Sanè & c. Porrò de Privil.* Neque dum Princeps concedit unum privilegium, eo ipso concedit etiam aliud diversum; atqui diversa sunt privilegia posse laicos decimas colligere, & de iisdem posse judicare. III. Si Clericus vel Ecclesia feudum habet à seculari Principe, coram isto in causa feudi respondere debet *c. 6. & 7. de For. Comp.* ergo vicissim laicus coram Judice sacro, si feudum habet ab Ecclesia: quia hæc est natura feudi, ut vasallus respondeat coram domino directo, & tam parum Ecclesia eximere à suo foro cense-

tur laicum, cui feudum dat, quàm laicus Clericum; neque laicus melioris conditionis esse debet quàm Clericus. Quam rationem manifestam esse merito dicit Illustriss. D. Schmid *cir. semicent. 2. contr. 26. n. 6.* IV. Denique decisum & declaratum multoties fuit cum à S. Congreg. Episcop. tum à S. Congreg. Immunitatis, teste Pignatelli *tom. 2. consult. 48. n. 7.* causam decimarum feudaliū à Judice Ecclesiastico decidendam esse. At declarationes Cardinalium sunt decisivæ & vim legis universalis habent, uti cum Rota Rom. & comuni DD. tenet Ridolphin. *p. 1. Praxis Judic. c. 7. n. 85.* ac post constitutionem Gregorij XIV. extra controversiam verum esse asserit idem Pignatelli *tom. 5. consult. 5. n. 30.* nemòque in dubium facillè vocat, quando hujusmodi declarationes sæpius & uniformiter super eodem articulo factæ sunt, ac secundum eas à Rota Romana judicatum constanter fuit: quorum utrumque in præsentī casu factum est. Ratio patet: quia uniformitas responsorum & sententiarum super eadem causa stylum & praxin Curie inducit, uti notum est; stylus autem & praxis Curie jus facit, juxta *l. fin. C. de LL. & C. quàm gravi 6. de Crim. Falsi.* Cæterum assertio procedit de Feudo etiam improprio: nam etiam in hoc idem jus servatur, quod in Feudo proprio, ut tradit communissima DD. quam refert

Na

& se-

& sequitur Schraderus *cit. p. 10. sect. 1. n. 97. & sect. 5. n. 29.* Idem dicendum est de decimis laico in emphyteusin concessis aut locatis, ut ex Rotæ Rom decisione & rationibus fusè probat Diana *p. 4. tr. 1. resol. 56.*

591 Assert. II. Prædicta assertio non solum locum habet, si agitur Judici petitorio, v. g. si ex duobus laicis uterque prætendat jus decimandi; sed etiam, si agitur possessorio. Ita DD. *n. 584. 585. & 586.* allegati, estque communis sententia, quam latè propugnant Curt. Jun. *p. 7. de Feud. q. 6. à n. 23.* & Schrader *tr. eod. p. 10. sect. 1. à n. 58.* quòd causa possessorij feudalis terminanda sit coram domino feudi, sicut causa petitorij. Rationem dedimus *cit. n. 585. & 587.* & rationes contrarias dissolvimus *n. 588.*

592 Assert. III. Secluso privilegio Ecclesiæ non valet consuetudo, vel præscriptio, vi cujus Judices seculares ad se trahunt causas decimarum in feudum concessarum, tametsi ea agitentur inter seculares. Ita Azor *p. 1. l. 7. c. 25. q. 3. §. Hocposito.* Fagundez *l. 3. in 5. Præcept. Eccl. c. 5. n. 6.* Petr. Barbof. *l. c. n. 39.* Gratian. *l. c. n. 52. & 69.* Quin etiam ij, qui in dato casu jurisdictionem laico concedunt, se ferè tuentur solo privilegio Pontificio, quod Philippo Pulchro Galliarum Regi ajunt esse concessum. Addunt Azor, Fagundez, & Avendanno *l. c.* hinc

neque tolerantiam SS. Pontificis sufficere: quia iste, ut ajunt, non tolerat id, quod fit in tribunalibus Principum secularium, cum sapè reclamet; aut quid fiat ignorat; aut si scit & tacet, id facit invitus, & quia absque perturbatione Reipublicæ & majoris mali metu impedire non potest. Ratio porro nostræ assertionis est: quia dicta potestas judicandi est sacra, ut constat ex dictis 3, sacra autem potestas & Jus acquiri laicis non potest consuetudine aut præscriptione, ut fatentur omnes, cum ejusdem sint incapaces, & capacitatem secluso privilegio Ecclesiæ, non det consuetudo & præscriptio, sed supponat.

Assert. IV. Tametsi decimæ ali-
cui laico concessæ fuerint non in
feudum, sed simplici & absoluta
donatione ac privilegio, solus ni-
hilominus Judex sacer de ijs cog-
noscere potest. Sic contra multos
sentiendum puto cum Suarez *cit.*
c. 38. n. 17. Azor *l. c.* Fagundez *l. c.*
n. 6. & 7. Germon. *l. 3. de sac. im-*
mun. c. 19. n. 9. Moneta *c. 8. q. 1.*
n. 15. §. quidem. & Ranbeck *l. c. n. 8.*
Ratio patet ex dictis *n. 590.* quia ta-
metsi fructus decimales donentur
laicis, jus tamen eos percipiendi
semper dependet à jure directo,
quod est penes Ecclesiam, eidem-
que manet connexum: ergo tan-
quam accessorium sequitur prin-
cipale. Accedit i. quòd jurisdictio
in causas decimales indubitatè
pertinet ad Judicem sacrum, quam
non

non censetur Ecclesia transferre in laicos solum per hoc, quod in eos transfert decimas. ut *cit. n. 590.* diximus, & sic non transfert, nisi in concessione decimarum id exprimat *arg. c. 3. de Capell. Monach. præcipue* cum per concessionem decimarum voluerit compensare merita secularium, aut subsidia iisdem conferre ad ipsam propugnandam: quem in finem sufficiunt & à laicis solum expetuntur proventus temporales, absque eo, ut necesse sit vel expediat ipsis concedi etiam jurisdictionem, quæ de se soli competit Ecclesiæ. Accedit 2. quod privilegij interpretatio pertinet ad concedentem *c. cum venissent de Judic.* Unde, uti observat Zypæus *de Jurisdic. l. 1. c. 39. n. 3.* videmus *tot. tit. de Decim.* quod tam Concil. Lateran. quam Pontifices plurima statuerint de decimis in laicos translatis. Ex quo patet, uti etiam ex *can. 3. 5. 6. caus. 10. q. 1. can. 55. 56. 57. & 59. caus. 16. q. 1. ac q. 7. can. 1. 2. 18. & 22.* quod Ecclesia sibi reservavit potestatem de iisdem judicandi.

594 Assert. V. Etsi concederetur verum esse, quod, ut modò dixi, multi tenent, de decimis judicare esse Judicis laici, si illæ laicis non in feudum, sed speciali privilegio & absoluta donatione concessæ sint, ne utiquam tamen sequeretur, quod nonnulli prætendunt, de decimis, quæ justo titulo sunt penes laicos, univèrsim ac absolutè judicare pos-

se Judicem laicum, eò quod, ut ajunt, hujusmodi decimæ sint omnino secularizatae, & instar bonorum patrimonialium jure proprietatis & dominij absoluti à laicis possideantur. Ratio patet: quia prorsus gratis & contra veritatem asseritur, hujusmodi decimas omnino avulsas esse à jure spirituali, & tanquam bona patrimonialia in absolutum dominium laicorum transiisse. Nam certum est primò, quod Jura & DD. quando agunt de concessione laicis factâ ante sæpius allegatum Concilium Lateran. tantum faciant mentionem de concessione in feudum, ac idcirco supponunt, quod absolutè donatæ non fuerint, ut dixi supra *n. 505. & 465.* ubi hanc in rem testimonium Frederici Barbarossæ Imperatoris produxi, ac constat ex *c. 7. de his que fiunt à Prælat. c. 2. & 3. h. t. in 6. c. 25. §. 2. eod.* Episcopi verò, saltem post illud Concil. Lateranense, non poterant illas in feudum laicis dare, multò minùs omnino alienare. Ipsi quoque SS. Pontifices rarè aut nunquam, saltem post dictum Concilium, eas Principibus & Magnatibus in feudum concesserunt: multò minùs legitur, quod eas absolutè donarint (nisi fortè Hispaniæ Regibus illas tertias, de quibus paulò antè *n. 589.*) sed aliquando solum concesserunt, & quidem duntaxat ad certum tempus, idque breve, pro aliqua præsentis vel urgente necessitate & impensis

belli sacri, ut constat ex ijs, quæ tradunt Petr. Gregor. l. 2. *Syntag. Jur. c. 20. à n. 3.* Em. Gonzal. in c. 19. b. 1. n. 5. Bern. van Espen p. 2. *Jur. Eccles. tit. 33. c. 4.* ac alij. Illud certè receptum est inter DD. ut mox dicam n. 598. in dubio præsumi res Ecclesiæ (quales sunt decimæ) potius in feudum esse concessas, quàm absolutè donatas. Certum est secundò, quòd illæ quoque decimæ, quas colligunt laici, percipiuntur titulo spirituali, cum fideles non alio ex capite eas debeant & solvant, quàm quia sacra ipsis ministrantur ab Ecclesia, & in signum supremi dominij Divini ac agnitionem DEI ut auctoris omnium fructuum ac bonorum: qui titulus, ut patet, est spiritualis. Ea eodem hoc titulo percipiuntur decimæ, cum accipere & dare sint correlativa, nec alio jure ac titulo accipi quid possit, quàm quo datur. Hinc, ut benè observant S. Thom. 2. 2. q. 87. a. 3. ad 3. & q. 100. a. 4. ad 3. & cum ipso Cajetan. idèmq; S. Doctor quodl. 2. art. 8. in fine, Sotus de Just. l. 9. q. 4. art. 3. ad 3. arg. & q. 7. a. 1. Bald. l. 5. consil. 274. n. 1. & in l. si usus fr. ff. de jure Dot. Petr. Barbof. ad l. 35. ff. sol. matr. n. 43. Covarr. l. r. var. c. 17. n. 5. Suar. c. 25. à n. 6. Azor p. 1. l. 7. c. 25. q. 11. ac cõmuniter alij, jus percipiendi fructus decimales semper manet penes Ecclesiam, & laicis solum conceditur, ut titulo & nomine ipsius illos colligant. Ex quo conse-

quens est primò, verum non esse, quod asserit Prænob. D. de Clingen-
sperg assert. 89. n. 1. de Decim. in Bavaria vix ulla decimas possideri à secularibus jure feudi à SS. Pontifice, sed præcisè jure proprietatis atque dominij absoluti: partim quòd hujus absoluti dominij probatio ne quidem in speciem asserri potest: partim quòd obstant, quæ modò dixi, cum apertù sit, dominiù directum ac absolutù penes laicos esse nõ posse, si Ecclesia illud habet, & laici ejus duntaxat nomine fructus decimales percipiunt, præcipuè cum jure duntaxat feudi laicis concessi sint. Sequitur secundò, Ecclesiasticum duntaxat Judicem in causa decimali esse competentem: quod etiam n. 560. ex ratione & plerorumque DD. auctoritate ostendi, quibus ij, qui contrarium tenent, solum consuetudinem opponunt, & hanc defendunt per privilegium Pontificium, vel per concordata cum Episcopis, ut in Belgio, teste Bern. van Espen p. 2. *Jur. Eccles. tit. 33. c. 4. n. 40.*

Neque obstat, si quis dicat, nulla obsequia à laicis decimatoribus tanquam vasallis Ecclesiæ præstari, & per consequens, eos decimas, quas percipiunt, in feudum non habere. Nam constat in primis, feuda quædam esse franca. Constat secundò ex dictis n. 465. concessas esse laicis decimas cum onere, ut Ecclesiam defenderent, & sic sua ipsi obsequia, ubi requisita fuerint, præsta-

præstarent. Constat tertio, præscribi illis obsequijs, quæ in concessione feudi requirebat Ecclesia, à laicis potuisse. Constat quarto, etiam de facto non esse liberos decimatores à quibusdam obsequijs Ecclesiæ præstandis, ut diximus n. 505.

196 Pariter non valet, si dicatur, laicos decimatores de suo jure disponere pro arbitrio juxta dicta n. 509. eosque hac ratione habere absolutum decimarum dominium, & consequenter cum hoc jus profanum sit, de eo cognoscere esse Judicis laici. Nam in primis arbitraria hæc & libera dispositio, nullo jure scripto, sed solâ consuetudine nititur: unde ex ea non debet nec potest præjudicium afferri jurisdictioni, quæ competit Ecclesiæ in causis decimalibus. Secundo tamen si concederetur, facultatem disponendi pro arbitrio de decimis concessam fuisse ab Ecclesia laicis, vel ab his legitimâ præscriptione aut consuetudine acquiri potuisse, neutiquam tamen sequitur, laicos absolutum jus decimarum habere, cum constet ex dictis n. 544. jus ipsum decimandi semper manere penes Ecclesiam, ejusque duntaxat nomine & titulo fructus à laicis percipi. Pariter non sequitur, datum aut acquisitum fuisse laico Judicis jus cognoscendi de decimis, ut constat ex dictis n. 590. 592. & seqq.

197 Hinc consequens est, verum non esse, quod absolutè & sine limita-

tatione asserit Aug. Barbosa in c. 5. de Foro compet. n. 6. coram Judice laico agendam esse causam, si laicus de utili tantum dominio rei Ecclesiasticæ aut de causis circa ipsum motis conveniatur; & quod asserit Valascus tom. 2. consult. c. 134. n. 13. dominium utile rei Ecclesiasticæ esse profanum, & debere judicari legibus laicorum. Auctores, quos allegant, non id dicunt, quod ipsi asserunt, sed tantum loquuntur de quibusdam Statutis laicorum non præjudicantibus Ecclesiæ jurisdictioni ac juribus; in specie verò de Statuto excludente feminas ab emphyteusi, quod ajunt procedere etiam de emphyteusi Ecclesiastica. Ex quo neutiquam sequitur, quod illi duo Doctores prætendunt. Ipse Barbosa l. c. n. 590. quoad decimas laico in feudum concessas contrarium asserit, & cum communi aliorum tenet, solum Judicem Ecclesiasticum tunc esse competentem, quamvis agatur de utili laicorum dominio.

Assert. VI. Si decimæ in sæcu- 598
larem Principem auctoritate SS. Pontificis translatae sunt contractui permutationis, quia videlicet seculares re alia vel æqualis vel majoris valoris eas compensarunt Ecclesiæ, causa hujusmodi decimarum tractari potest à Judice laico. Ita Azor l. 7. c. 25. q. 3. in fine. Tanner. cit. q. 3. in fine. Fagundez. cit. c. 5. n. 7. Moneta cit. c. 8. q. 1. n. 15. Et qui- dem. Leander l. c. q. 28. Gratian.

Nn 3 l. c. n.

l. c. n. 83. nec invenire licuit quempiam dissentientem: Ratio patet: quia in tali casu decimæ absolutè transferuntur in laicum, fiuntque bonum profanum, cum maneat Ecclesiæ suum jus integrum in re subrogata & permutata, adè ut hæc sortiatur conditionem decimarum, in quarum locum ipsa est substituta. Hæc tamen assertio (quod benè notandum est) non patrocinatorum laicis trahentibus ad suum forum causas decimales. Neque enim dicere possunt, decimas, quas colligunt laici, in ipsos translatas per contractum permutacionis, & sic omnino secularizatas, seu profanas redditas fuisse. Nam in primis decimæ, saltem pleræque, in feudum duntaxat laicis concessæ sunt, ut constat ex dictis *n. 594.* ac æquiparantur jurisdictioni, ut ex Bertach. & Baldo observat Moneta *cit. §. Et quidem.* Jurisdictio autem propriè conceditur in feudum, ac in dubio præsumitur feudalis, saltem si ab Ecclesiæ concessa est: quin universim res Ecclesiæ in dubio censentur potiùs infeudatæ, quàm simpliciter donatæ, aut permutatæ, ut post Baldum, Jason. Ruin. Alciat. Curt. Jun. ac alios tradunt Gabriellus *l. 3. tit. de Feudis concl. 3. n. 4.* Menoch. *l. 3. præsumpt. 91. à n. 59.* Intrigol. *tr. de Feud. q. 43. à n. 78.* & Moneta *l. c.* quia natura rerum Ecclesiæ est, ut non possint alienari, sed faciliùs in feudum concedantur: unde po-

tiùs præsumitur infeudatio, quàm libera concessio, ut discurret Menoch. *n. 60.* Accedit, quòd nulla profus sit ratio dicendi, decimas ex permutacione ad laicos pervenisse. Nam Ecclesiæ causam non habet contractu oneroso eas alienandi & permutandi cum latifundijs aliisque bonis vel immobilibus vel mobilibus laicorum, cum regulariter utilius ipsi sit habere decimas, quàm alia bona quòd earum proventus est stabilis, & litibus, impensis, curæ administrationis &c. minùs subiectus, quàm aliorum bonorum. Hinc nemo faciliè invenit aliquod instrumentum, quo hujusmodi permutacio facta esse probetur. E contrario innumera extant instrumenta, quibus evincitur, Principes ac Magnates sua bona liberaliter & absque ulla compensatione Ecclesiæ pro Monasteriorum, Cathedralium ac Collegatarum Ecclesiarum, Beneficiorum, aliisque pijs foundationibus donasse, nec aliud inde commodum percipisse, quàm Juris Advocatix & Patronatus, vel certè modicam duntaxat pensionem & censum annuum in signum gratitudinis, ut vel solam Hundij Metropolitim Salisburgensem legenti patebit.

Duo ex modò dictis necessariò sequuntur. Primum est, quòd si laici prætendant, se decimas habere ex donatione Ecclesiæ, vel permutacione, ac propterea earum causam esse profanam & fori laici, id pro-

probare teneantur, cum præsumptio stet contra ipsos, videlicet decimas esse feudales, seu in feudum concessas, uti cum allegatis DD. notat Bern. van Espen p. 2. *Fur. Eccl. tit. 33. c. 4. n. 41.* Alterum est, vanum esse & omni fundamento destitutum assertum, jam supra n. 594. rejectum, quando videlicet dicitur, decimas, quas percipiunt laici, esse omnino secularizatas, & plenum earum ac absolutum ipsos dominium habere, sicut aliorum bonorum allodialium: in dubio enim, ut dixi, præsumitur, quòd sint solum in feudum concessæ, & consequenter ut locum haberet illud præteritum dominium absolutum, probari deberet, illas ex permutatione in laicos transiisse: quod probari nunquam poterit & sic sua Ecclesiæ privativa in causas decimales jurisdictionis inconcussa stabit juxta dicta n. 590. & seqq.

600 Assert. VII. Laicus Conductor decimarum conveniri potest coram Judice laico, nisi inter ipsum & locatorem expressè convenerit, ut conveniri nequiret, nisi coram Judice sacro, aut tantum coram isto de consuetudine loci conveniendus sit. Procedit assertio etiam tunc, quando actor seu locator est Clericus. Ita tradunt DD. communiter cum Covarr. c. 3 s. pract. n. 2. §. quinto. Gutier. l. 3. pract. q. 26. n. 10. Gratian. l. c. n. 11. Fagundes cit. l. 3. c. 5. n. 11. contra Azor. l. c. q. 6. Diana p. 1. tr. 2. resol. 94. Lean-

drum l. c. q. 32. qui cum Raphaële de Torre & Tannero tenent, solum Judicem sacrum adiri posse. Ratio communis sententiæ patet ex dictis n. 581. quia hinc, ut ponimus, agitur non de jure, sed de solo facto, eoque liquido: non enim causa movetur, ut colonus decimam, sed ut conductor decimæ laicus, qui vi contractus jam percepit fructus, pretium conductarum decimarum solvat. Neque valet, si pro Azorij opinione obijciatur, quòd merces locationis subrogetur ipsis decimis, subrogatum autem sapiat naturam ejus, cui subrogatur; cum ergo cognitio de decimis pertineat ad Judicem sacrum, hujus pariter esse cognitionem in causa mercedis constat enim ex dictis n. 581. posse laicum cognoscere de facto ipsarum decimarum; poterit igitur à fortiori adiri, si solum agitur contra earum conductorem, ut hunc ad solutionem mercedis compellat.

Assert. VIII. In casu modò posito adiri potest etiam Judex Ecclesiasticus, ut contra Covarr. & Gutier. ll. cc. ac Oliva cit. q. 38. n. 25. tenent Germon. de sacr. immun. l. 3. c. 19. n. 97. Gratian. l. c. n. 10. & 81. Aufser. de Potest. laic. super Eccl. Reg. 4. fallent. 19. & 27. Frid. Sen. consil. 245. Moneta c. 8. q. 1. n. 17. ac, isto teste, communiter alij, estque assertionis veritas manifesta ex *can. Indicium s. dist. 89. & c. Cum sit 8. de Foro comp.* Ratio est:

est: quia etsi hujusmodi quæstio sit facti, oritur tamen ex decimarum jure, cujus cognitionem ad Judicem sacrum spectare manifestum est, qui propterea non est incapax cognoscendi de facto, quod ex jure spirituali oritur: præsertim cum venerabilium Ecclesiarum rectores suos malefactores possint, sub quo maluerint Judice (sacro videlicet vel sæculari) convenire, ut dicitur *cit. c. 8.* Neque obstat, quod Covarr. & Gutier, objiciunt ex *c. si Clericus s. de Foro comp.* laicum à Clerico conveniendum esse coram Judice laico: quia ibi est sermo solum de casu, quo laicus convenitur de rebus, quas Clericus præterdit esse Ecclesiæ, laicus verò ex probabili causa asserit esse suas; hæc autem sermo est de re, quæ etsi propriè spiritualis non sit, consequitur tamen ad rem spiritualem, & ad jus decimandi, quod certum est esse penes Ecclesiam; neque laicus, ut ponimus, negare potest, se eam Ecclesiæ debere. Hinc post Cardin. Panor. Butr. Felin. ac communem aliorum tradunt Gratian. *l. c. n. 17. ac 18.* & Moneta *l. c.* universim laicum conveniri posse coram sacro Judice ex locato, legato, similiq; actione personali, quæ aliquo modo respiciat rem ipsam Ecclesiasticam; quòd tunc, ut ajunt, actio non sit merè personalis, sed concurrat cum reali, ac idcirco propter concursum realis traha-

tur ad ejus naturam, juxta *l. 86. §. si tu ff. ad l. Falcid.*

Assert. IX. Quando solus Ju-⁶⁰²
dex Ecclesiasticus in causa decimarum est competens, uti est in casibus relatis *n. 573. 574. 577. 578. 579. 580. 584. 585. 587. 590. 591. 593. 594.* non potest in laicum arbitrum compromitti. Ita Cardin. *consil. 94. Borell. tr. de Compromiss. §. 1. gloss. 2. n. 324. Et §. 2. gloss. 1. n. 72. Selva de Benefic. p. 2. q. 23. col. 3. v. 6. Gratian. l. c. n. 38. Moneta c. 8. q. 1. n. 20. Gilhaufen in arb. Judic. Civ. c. 1. p. 3. §. 3. n. 3. Lanfranc. de Compromiss. tr. 3. n. 24. Redoan. de reb. Eccl. c. 64. à n. 8. Hunn. Fur. Can. tit. 2. c. 7. num. 13.* ac re ipsa omnes DD. communi consensu tradunt, in causis privativè ad Judicem sacrum pertinentibus tam parùm laicum arbitrum quàm Judicem adiri posse: estque apertè definitum *c. 2. de Judic.* ubi decernitur, ut laici Ecclesiastica negotia tractare non præsumant: *c. 3. eod.* ubi decisio causæ Juris Patronatûs solis Ecclesiasticis competere dicitur, eò quòd sit connexa spiritualibus causis: ac *c. 8. de arbitris*, ubi generaliter prohibetur, ne super rebus spiritualibus, id est, ad Judicium Ecclesiæ privativè pertinentibus, compromittatur in laicum. Et quamvis Covarr. *de Sponsal. p. 2. c. 8. §. 12. n. 2.* & Gratian. *l. c. n. 42.* cum Alexandro, Felino, Anchar. Ruino, Mandos.

Mandof. ac alijs existiment, posse in his causis laicum esse arbitratorem, videtur tamen melius id negari à Borello *cit. glossa 1. n. 82.* Barbatio *inc. 2. de Judic. n. 3.* Moneta *l. c. n. 29.* post Panorm. Roman. ac alios: quia *cit. c. 2.* omnino prohibentur laici negotia Ecclesiastica tractare, præsertim quæ spiritualia esse noscuntur. Et quamvis verbum *tractare* non excludat nudum ministerium, excludit tamen causæ cognitionem & decisionem. Duo tamen hic concedimus. Primum est, posse compromitti in laicum simul & Clericum, aut in Clericum & duos laicos, si accedat auctoritas Episcopi ejusmodi compromissum permittentis, ut constat ex *c. 9. de arbitris.* Esse verò Episcopi auctoritatem necessariam, cum communi DD. fusè tradunt Barbosa *inc. cit. c. 9. à n. 3.* Emman. Gonzal. *inc. 8. eod. n. 6.* ac sumitur ex *eod. c. 9.* ubi illud arbitrium fuit admissum, quia auctoritate Archiepiscopi fuerat approbatum. Alterum est, posse compromitti in laicum, si non de ipso jure decimarum, sed solum de fructibus agatur, ut sumitur ex *c. vestra 2. de locat.* Ratio est: quia fructus decimales laicis locari possunt, ut constat ex dictis *n. 492. & 493.* ac super iisdem transigi potest, ut supra dixi *à n. 317. & à n. 429.*

603 Assert. X. De causis decimarum, in quibus solus Judex sacer est competens, non potest cognos-

cere laicus, tamen si partes in ipsum consentiant. Sic cum communi tradunt Gratian. *l. c. à n. 34.* & Menoch. *l. 3. consil. 268. à n. 18.* contra Cravettam *consil. 258. n. 4.* qui Anchar. *consil. 98. col. 1.* malè allegat. Ratio patet: quia partes suo consensu Judici non suo non possunt prorogare jurisdictionem, cuius ipse capax non est: neque enim prorogatio est collatio jurisdictionis de novo, sed solum extensio; ac idcirco Judex, in quem consentiunt, debet antecedenter habere talem jurisdictionem, qualem ex genere suo requirit causa, ad quam decidendam ipsi fit prorogatio, videlicet spirituales, si ad spirituales causam fit prorogatio; criminales, si ad criminales &c. ut cum Bart. *ad l. 1. ff. de Judic. n. 9.* tradit communis, atque sic intelligunt legem *Privatorum 9. C. de Jurisdict.*

Assert. XI. Curia Principum 604 secularium cognoscere nequeunt de decimis, tamen si inter Assessores & Consiliarios sint Clerici. Ita Rebuff. *q. 10. n. 36.* Gratian. *cit. c. 238. à n. 35.* Fagundez *l. c. n. 4.* Azor *l. c. q. 2.* aliique, nemine dissentiente. Ratio patet: quia juxta *c. 31. h. t.* initium considerandum est; initium autem jurisdictionis illi habent à Principe seculari, qui cum jurisdictionem sacram non habeat, nec laicis nec Clericis eam dare potest. Et quidem, uti notat Rebuff. *n. 37.* assertio procedit, si ve in-

ter Clericos agatur sive inter laicos, sive principaliter sive solum incidenter: quia juxta *c. Tuam 3. de Ord. cognit. c. 2. de Fur. calum.* ac *Clem. Dispendiosam de Judic.*

Panor. & DD. *ibi*, laicus de Ecclesiasticis rebus cognoscere nullo modo potest, nisi à SS. Pontifice potestatem habeat.

QUÆSTIO V.

Quis sit Iudex competens in Causa Decimarum juxta Concordata & Statuta Bavariae.

SUMMARIUM.

605. Verba Concordatorum recitantur.
 606. Solus Iudex Ecclesiasticus est competens, si Clericus est reus.
 607. 608. Solvuntur opposita.
 609. Solus item Ecclesiasticus est competens in dubio, utrum decima sint laicales.
 610. Item, si concessa sunt in feudum aut emphyteusim.
 611. Nec non in causa possessionis a mixtam habente causam proprietatis.
 612. Et quando Parochus agit etiam contra laicum possessorio adipiscenda.
 613. Iudex etiam laicus est competens, si agitur possessorio retinenda vel recuperanda, & causa proprietatis non concurrat.
 614. Aut, si decima ex causa permutationis in laicos translata sunt, vel absoluta donatione.
 615. Aut, si de solo facto agitur.
 616. Ita tamen, ut etiam Ecclesiasticus Iudex sit competens.
 617. Refellitur opinio contraria.
 618. Adiri Iudex Ecclesiasticus potest, tamen si decima effecta sint juris laici, & sit inter laicos.
 619. Occurritur contrarijs.
 620. Decima à laicis ad Ecclesiam reversa resumunt primævam naturam.
 621. Etiam absque voluntate laicorum.
 622. Conveniri nequit Clericus coram laico, tamen si decimas habeat titulo patrimonij.

605 **D**E Iudice causarum Decimarum quæ hæcenus dicta sunt, procedunt juxta Jus commune. Ab isto cum nonnihil recessum sit per Concordata, inter Serenissimos

Boicæ Duces ac Episcopos, qui in illa sunt Ordinarij, præfente & approbante Legato Pontificio Anno 1583. inita, idcirco quid vi horum Concordatorum circa jurisdictionem

nem harum causarum tenendum sit, explicandum restat. Sic autem in illis *art. 5. §. 3.* statutum est: *Sic etiam in causis Decimarum cognitione Ordinarijs jus suum conceditur. Ea tamen in certis casibus à Jure permissis, ad secularem quoque Magistratum spectant, puta in ijs decimis, quæ jam effecta sunt juris laici; ac ubi uterque, vel reus tantum laicus est; item in Contractibus Decimalibus temporarijs, scilicet, ubi fructus tantum Decimarum ad tempus venditi, locati ve sunt; atque etiam in casu soluti vel non soluti; & in possessorijs, ubi nuda facti questio est, nihilque proprietatis admixtum continetur, & similibus casibus, de quibus ad Jus ejusque Interpretes ratio habebitur.* Quæ Conventio in Statuta Bavariæ *tit. 28. art. 17.* translata est, & ibidem approbata. Ex ea sequentes assertiones legitimâ & necessariâ consequentiâ deducuntur.

606. Assert. I. Solus Judex sacer est competens, si Clericus est reus; sive ab alio Clerico, sive à laico conveniatur; sive lis sit super proprietate sive super possessione; sive super ipso jure decimandi sive super fructibus tantum; & licet solum agatur super facto, v.g. an Clericus contractum injerit cum laico, an solverit, quas debet, decimas, quam mercedem locationis pactus fuerit, an illam à conductore acceperit &c. Asserti veritas patet ex dictis *n.*

573. & seqq. eamque latè propugnat Illustriss. D. Schmid *99. For. semicent. 2. contr. 25. à n. 6. contr. 26. n. 10. & 11. & ad Stat. Bavar. tit. 28. art. 17. n. 7. ac 9.* ubi asserit, Hæreticum esse, qui dicit, Clericum in causis possessorijs conventum judicio seculari subjacere; cum omne judicium personam Clerici attingens reservatum sit tribunali Ecclesiastico. Addit, nimis mirabile sibi visum fuisse, quòd dicasteria quædam in causis possessorijs jurisdictionem ad secularia tribunalia pertinere mordicus defendant, tametsi judicium possessorium super decimis consistat inter duas personas Clericales: huncque errorem tam manifestum esse ait, ut manibus palpari possit. Præverat Covarruvias allegatus supra *n. 573.* qui dicit, constitutissimum esse, quòd Judex laicus tractare non possit causam temporalem contra Clericū; ac opinionem, quæ de possessione rei spiritualis vel quasi spiritualis cognitionē concedit laico, esse destitutam omni legum ac Canonū auxilio ac falsam. Eandē censuram fert Oliva *p. 1. Fori Eccl. q. 8. n. 64.* Accedit clara decisio Statutorum Patriorum *cit. art. 17.* & Receptus Concordatorum: quando enim ibi laico conceditur cognitio de decimis, quæ sunt effecta juris laici, mox additur: *ubi uterque vel reus tantum laicus est.* Quibus verbis à communi SS. Canonum regula, quòd causa decimalis tan-

tum ad Judicem sacrum pertineat, excipitur casus, quo laicus est reus: igitur si Clericus est reus, cognoscere poterit solus Judex sacer, cum exceptio firmet regulam in oppositum.

607 Dices I. In Concordatis duo distincti casus proponuntur, quibus Judex etiam laicus in causa decimarum est competens. Primus de decimis, *quæ jam sunt effecta juris laici*. Alter, *ubi uterque vel reus tantum est laicus*. In primo non fit mentio de laico reo, sed absolute traditur, cognoscere Judicem laicum, si decimæ sunt effecta juris laici: ergo si laicus siue Clericus in hoc casu reus sit, cognitio erit Judicis laici. *¶ cum Illust. D. Schmid cit. contr. 26. n. 10.* hanc interpretationem esse incongruam, & ex citatis Receptis verbis male formari duos distinctos casus, cum sit unicus, & verba copulative sumenda sint, ita ut sensus sit, quod laicus possit esse Judex in causis laicalium decimarum, si uterque litigantium, vel reus saltem laicus est: apertum enim est ex verbis Receptis, quod concordantes Principes rationem Juris & Interpretum haberi voluerint, & potestatem judicandi laico solum permiserint *in certis casibus à Jure permissis*: at nullum jus permittit, ut Clericus ad Judicem laicum trahatur, uti patet ex Juribus allegatis n. 573.

608 Dices II. cum Fontanella *tom. 2. decis. 321. n. 7.* In possessorio reti-

nendæ reus dicitur is, qui intentat istud remedium: ergo si Clericus in possessione decimarum turbat laicum, & hic contra Clericum illo remedio agit, adiri poterit Judex laicus, quia in tali casu reus est laicus, cujus forum sequi debet Clericus. *¶. antecedens esse falsum, & contrarium tam à DD. supponi, ut constat ex ijs, quæ tradit Menoch. remed. 3. retin. n. 347.* quàm à tribunalibus praticari, dum qui turbat alterum in possessione, coram suo Judice tanquam reus convenitur: nam reus est is, qui convenitur; actor, qui convenit, seu ad Judicium provocat *l. 13. §. 29. ff. de Judic.* atqui is, qui intentat possessorium retinendæ, ad Judicium provocat, & is, cui intentatur, convenitur. Ratio, quam addit Fontanella dicens, ideò eum, qui hoc interdicitum intentat, reum esse, quia possidet, vana est: neque enim locator, deponens, vel commodans reus est, sed actor, quando agit contra inquilinum, colonum, depositarium, commodatarium, tamen possideat & civiliter per se & naturaliter per inquilinum, depositarium &c. *§. possidere §. ff. de Interdict. l. 3. §. 8. & §. ac l. 18. prim. ff. de agr. poss. l. ult. C. eod.* ac propterea inquilinus, depositarius &c. ex defectu possessionis præscribere nequeant. *l. 2. §. Gloss. ibi. C. de Præscript. 30. ann.* Aliæ quoque rationes, quæ hic afferri solent pro laico actore contra Clericum re-

um,

um, infirmæ prorsus sunt ac nullæ, ut constat ex dictis n. 575.

609 *Affert. II.* Silis est inter laicum & Clericum super decimis, illo contendente esse laicales, hoc verò negante, solus Judex sacer est competens. Patet ex dictis n. 578. ac præter ibi enarratis DD. tradit Illust. D. Schmid *ad Stat. Bavar. tit. 28. art. 17. n. 2. ac cit. contr. 25. n. 2. & contr. 26. n. 9.* ubi testatur, hujusmodi causam in Bavaria à judicio seculari remissam fuisse ad Ecclesiasticum. Remitti debuisse constat cum ex rationibus *cit. n. 578.* allatis, tum ex Recessu Concordatorum, quia ibi cognitio Judici laico solum conceditur, quando decimæ sunt effectæ juris laici, aut quando est quæstio de nuda possessione nihil proprietatis admixtum habente: at in casu assertionis non constat, decimas esse juris laicalis, estque quæstio super proprietate, & jure, quo videlicet titulo laicus eas prætendat. Accedit, quòd decimæ præsumuntur esse Ecclesiasticæ, donec probetur, esse laicales seu effectas juris laici, ut patet ex dictis n. 19. at in casu assertionis nondum constat esse laicales: præsumuntur ergo esse Ecclesiasticæ, & sic pertinent ad forum Ecclesiæ.

610 *Affert. III.* Si decimæ laicis in feudum vel emphyteusim concessæ sunt, Judicis tantum sacri est de ijs judicare. Assertionem hanc à plerisque DD. contra nonnullos solà Hispaniæ & Galliæ consuetu-

dine ac privilegio nixos, traditam ratione stabilivi n. 590. eamque etiam in Bavaria tenendam esse asserit Illust. D. Schmid *ad Stat. Bavar. tit. 28. art. 17. n. 2. & cit. contr. 26. n. 6. ac contr. 28. n. 1. & 2.* Refragatur Prænob. D. de Clingensperg *assert. 89. de Decim.* sed nullam rationem idoneam asserit, uti nec asserri potest: quod enim asseritur, per hoc, quòd decimæ laicis in feudum datae sint, censeri quasi à Clero & Ecclesia vel Jure Divino recessisse, & in humanum commercium translatas &c. commentitium est. Quidni enim pariter dicatur, bona à secularibus Principibus data in feudum Ecclesijs, à secularibus & humano jure recessisse, & in commercium Dei & Ecclesiæ translata? Constat profectò, Concilia & SS. Pontifices plurima de decimis in laicos translatis statuisse, ut ex Zypzo dixi n. 593. agnovit ergo Ecclesia suam in illis jurisdictionem, ac per consequens hanc unà cum fructibus decimalibus in laicos non transtulit. Consuetudo illa Hispaniæ & Galliæ privilegio Pontificio nixa malè pro alijs Regnis & Provincijs allegatur: quia illa, nisi fulta sit privilegio, adimere non potest Judici Ecclesiastico jurisdictionem vel laico dare, ut constat ex dictis n. 592. & ex c. *Clerici de Judic. c. Cum terra de Elect. c. Ad nostram & c. Cum inter de Consuet. ac Auth. Cassa C. de SS. Eccles.* Privilegium autem Pontificium

O o 3   ficium

ficium pro Germania nullibi extat. Rationem nostræ assertionis Illust. D. Schmid. *cit. n. 6.* eamque, ut merito dicit, manifestam, dat hanc: si Clerici, qui à secularibus feuda recognoscunt, ratione illorum ad jurisdictionem domini secularis pertinent, cur non personæ seculares, quæ feuda à SS. Pontifice consequuntur, ad illius curiæ feudalis jurisdictionem similiter sint obligatæ? præsertim cum in feudis utile tantum dominium transferatur in Vasallos, directo dominio & jure spirituali, de quo cognoscere nequit laicus, penes Ecclesiam remanente. Cum igitur in decimis in feudatis sola utilitas sit penes laicum, jus verò directum & proprietatis penes Ecclesiam, dici nequit, quòd sint effectæ juris laici: quod tamen juxta dictum Recessum & Statuta Patria requiritur ad hoc, ut de decimis cognoscat Judex laicus. Addit idem Auctor *cit. contr. 26. n. 7.* & ex ipso Præn. D. de Clingensperg *cit. assert. 89. n. 1.* in Bavaria vix ullas decimas à secularibus possideri jure feudi ab Ecclesia collati, sed jure proprietatis, atque dominij absoluti: quod tamen nullo prorsus jure ac fundamento asseritur, ut patet ex dictis *n. 594. 598. & 599.*

611 Assert. IV. Si causa possessionis in judicium deducta circa decimas, quas non constat esse laicales, admixtam habeat proprietatis causam, solus Judex sacer est compe-

tens, quamvis reus sit laicus. Constat ex dictis *n. 579.* & ex Recessu Concordatorum, ubi cognitio de hujusmodi decimis Judici laico solum conceditur *in possessorijs, ubi nudi facti questio est, nihilque proprietatis admixtum continetur.* Unde, ut observat *cit. Auctor contr. 27. n. 3.* non nisi sacer Judex adiri potest, quotiescunque mixta ex petitorio & possessorio est causa, & jus spirituale Ecclesiæ vel directè vel indirectè & per consequentiam involvit. Limitat tamen *contr. 27. n. 11. & 12.* additque cum Gutier. *l. 1. cam. 6. 34. n. 45.* si in possessorio merè incidenter agatur de proprietate, videlicet de coloratione tituli, an possessio apertè odiosa sit vel vitiosa, posse cognoscere etiam laicum. Concedi hoc potest in Bavaria, eò quòd ibi causæ possessoriæ, in qua de proprietate non agitur, cognitio etiam ad forum secularare pertinet, & Jura apertè non statuunt, quòd causa sit spiritualis, ubi merè incidenter ac solum ad colorandam possessionem de proprietate agitur.

Assert. V. Quando Parochus agit etiam contra laicum possessorio adipiscendæ, solus Judex sacer est competens. Constat ex dictis *n. 584. 585. 609. & 611.* Ratio patet: quia hoc judicium possessorium admixtam habet causam proprietatis, cum cognosci debeat, num petens possessionem habeat titulum, an verò ille, contra quem peti-

petitur possessio. Agiturque in tali casu de titulo ac proprietate non merè incidenter, sed immediata ac directè. Atqui vi Concordatorum Bavarix cognitio Judici laico, ut modò dictum est, non competit, nisi in possessorijs, ubi nudi facti quæstio est, & nihil proprietatis admixtum continetur. Hinc mirum est, quòd Canisius *c. 18. de decim. n. 13.* & Prænob. D. de Clingenberg *assert. 86. de decim. n. 1.* & *assert. 87.* contra torrentem DD. & Jura *n. 584. ac n. 585.* allegata asseruerint, etiam de possessorio adipiscendæ posse cognoscere laicum Judicem, si agitur contra laicum: cum hoc non tantùm contra Jus commune *cit. n. 584.* allegatum apertè pugnet, sed etiam contra Bavaricum, & Recessum Concordatorum: nam in istis, ut dixi, Judex laicus tunc solùm de causa possessionis cognoscit, si nihil proprietatis admixtum continetur, seu, ut Statuta loquuntur *tit. 28. art. 17.* da desß Nigenthums halber nichts eingestreuet wurde. Evidens autem est, in possessorio adipiscendæ admisceri proprietatem, cum hoc judicium annexam habeat proprietatis causam; debet enim Parochus v. g. qui illo agit, fidem facere de titulo & quasi proprietate, & de hac Judex saltem summarè cognoscere. Quam ob causam Covarr. *c. 35. pract. concl. 1.* Cravetta *consil. 104. n. 17.* Guido Papæ *q. 1.* Moneta *tr. de decim. c. 8. q. 1.*

n. 13. aliique passim supponunt, laicum Judicem jus dicere minimè posse, si agitur possessorio adipiscendæ rei spiritualis, idque teneri ab omnibus testatur Berojus *rubr. de Judic. n. 31.* & Moneta *l. c.* ac contrariam Joannis Ignei & quorundam aliorum opinionem Bocerius *de Jurisdictione c. 3. n. 31.* cum Guidone Papæ, Menochio, ac Farin. falsam esse dicit. Unde cit. Auctor *assert. 87. n. 1.* malè asserit suam sententiam esse communem: malèque pariter allegat Canisium *c. 8. de decim. n. 13.* & Engel *cod. tit. §. 3. n. 18.* velut de communi testantes. Ille enim nullum Doctorem allegat; iste de communi loquitur solùm de casu, quo de mero facto est quæstio, videlicet, an decimæ sine fraude & integræ solutæ sint, aut si agitur ratione contractus, v. g. de mercede locationis aut pretio venditorum fructuum solvendo. Quibus in casibus utpote solum factum respicientibus, ultrò concessi *n. 615.* adiri in Bavaria vi Concordatorum posse Judicem etiam laicum. Quòd semel juxta ipsius opinionem in Judicio Revisorio judicatum fuerit, transeat: contrarium pariter judicatum fuisse in Bavaria, dixi supra *n. 609.* quo posteriore judicio potius standum est utpote Concordatis conformi. Doctores, quos idem Clariss. Auctor *assert. 86.* allegat, agunt de possessorio, quo de solo facto agitur, quale non est possessorium
adi-

adipiscendæ, sed solum retinendæ & recuperandæ. Glossema, quo idem verba illa Reecessus da desj *Wingenthums halber nichts eingestruet wurde* / explicat, addendo verbum *principaliter*, dupliciter contra textum pugnat. Primò, dum eum absque causâ restringit ad casum, quo principaliter æquè de proprietate ac de possessione agitur, cum citata verba propriissimè procedant etiam de casu, quo principaliter agitur de possessione, & ratione hujus de proprietate: sic enim verissimum est, quòd admisceatur & interferatur proprietas. Imò in hoc casu non merè incidenter, sed imediatè ac directè agitur de proprietate: quia in adipiscenda possessione necessaria est cognitio causæ & tituli veri, & non merè eolorati, uti in retinenda & recuperanda, prout notat Menoch. *cit. remed. 15. recuper. possess. n. 223*. Secundò quia textus Reecessus solum agit de casu, quo agitur de adipiscenda possessione; quia agit de casu, quo proprietas admisceatur & interferitur: immiscere enim & interferere seu einstruen est aliqui alteri principali adijcere; neque enim nisi absurdè & falsò dici poterit, admisceri & interferi proprietatem, si de ea principaliter agitur. De causa igitur proprietatis principaliter mota non loquitur recessus, sed supponit, eam esse supra forum laicum: agit enim solum de *certis casibus à jure permissis*; nullam au-

tem Jus causam proprietatis rei spiritualis cognitioni Judicis laici permittit.

Affert. VI. Si agitur contra laicum cum possessorio solum retinendæ vel recuperandæ, Judex competens est etiam laicus, dummodo non admisceatur causa proprietatis, & de solo factò agatur. Id evincit Reecessus Concordatorum verbis modò recitatis *n. 611. & 612.*

Affert. VII. Si constat, decimas esse penes laicos, quòd vel permutatione vel absolutà donatione ab Ecclesia in ipsos translata sint, & non merè in feudum vel emphyteusin concessa, Judex competens est etiam laicus. De decimis permutatis universim id concedunt DD. juxta dicta *n. 598*. De illis, quæ absolutà donatione & pleno jure laicis concessa sunt, videtur decimum in Concordatis Bavar. his verbis: *in ijs decimis* (cognitio ad secularem quoque magistratum spectat) *quæ jam effecta sunt juris laici*. Sic Hispani quoque asserunt, decimas, quæ suis Regibus donatae fuerunt, factas esse juris laici, ac propterea secularem Judicem de ijs cognoscere. Quod verò aliqui absolutè asserunt, decimas, quæ sunt penes laicos, esse effectas juris laici, & non censerì in feudum datas, sed absolutè & pleno jure ipsidem donatas, veritati neutiquam congruit, ut constat ex dictis *n. 598. V. Hac tamen assertio*. Ubi cum communissima DD. asserimus,

mus, decimas ferè solùm in feudum concessas fuisse laicis, & in dubio præsumi, ita duntaxat concessas esse. Ut igitur adiri possit Judex laicus; tamen si super proprietate inter laicos quæstio versetur, prius probari debet, quòd in decimis non sint investiti, sed pleno jure eas possideant: si enim de iisdem investiti tantùm sunt, cognitio privativè ad Judicem sacrum pertinet juxta dicta n. 610.

615 Assert. VIII. Si Ecclesia vel laicus agit contra laicum debitorem decimarum aut conductorem, vel emptorem fructuum, eum in finem, ut ad solutionem compellantur, vel si quæstio est, utrum solverint decimas vel locationis mercedem, aut emptorum fructuum pretium, adiri potest Judex etiam secularis. Patet ex verbis Recessus: *in contractibus decimalibus temporarijs* (adiri potest secularis quoque Magistratus) *scilicet, ubi fructus tantùm decimarum ad tempus venditi locative sunt; atque etiam in casu soluti vel non soluti* &c. Diligenter tamen advertendum esse sapienter monet Illust. D. Schmid *cit. contr. 27. n. 3.* id solùm procedere, quando in hujusmodi quæstionibus nihil de jure spirituali proprietatis vel dominij immiscetur: hoc enim si fiat, controversiam ad Judicem Ecclesiasticum remittendam esse, juxta verba Recessus, *ubi nuda facti quæstio est, nihilque proprietatis admixtum continetur.*

Assert. IX. Tametsi vi Concor- 616 datorum, ut hætenus dictum est, Judex secularis sit competens, si Parochus aliùsve decimator Ecclesiasticus agit contra laicum possessorio retinendæ vel recuperandæ, aut facti quæstio sit super solutis aut non solutis decimis, aut si agitur contra conductorem vel emptorem fructuum, potest tamen in his casibus etiam sacer Judex adiri: ita ut locus sit præventioni, sicut in alijs causis mixtiformi. Consentit cit. auctor ad *tit. 28. Stat. Bav. art. 17. n. 6. & 7. §. Deinde, & contr. 28. n. 4. & seqq. ubi n. 6.* addit, non esse admittendum, ut secularia judicia, quæ concurrentiam in quæstionibus possessorijs & nudi facti adeptæ sunt, forum Ecclesiasticum ex Juris intentione fundatum excludant, & inquilinus sive hospes (Judex videlicet laicus) dominum (Ecclesiasticum Judicem) ex proprietate sua quasi expellat. Assertio ex Jure communis certa est juxta dicta n. 582. nec minus ex Jure Patrio & Recessu Concordatorum, cum ista in dictis causis non excludant judicium Ecclesiasticum, sed cumulent & addant seculare, uti manifestum est ex his verbis: *Eatamen (causæ decimales) in certis casibus à Jure permissis ad secularem quoque Magistratum spectant.* Ac dein hos casus exprimunt, nimirum causas possessorij, *ubi nuda facti quæstio est, nihilque proprietatis admixtum*

P p

con-

continetur &c. Si hujusmodi quaestiones ad secularem quoque Magistratum spectant, non spectant ad ipsum solum, sed etiam ad Ecclesiasticum, quia particula *quoque* est conjunctiva & implicativa, juxta *l. 2. prim. ff. de Pactis*, idemque valet, quod particula *etiam*, quae implicativa est, & exprimit casum magis dubitalem (qualis est de Iudice laico) ac involuit casum minus dubitalem (qualis est de Iudice sacro) idemque sonat, ac dictio *Hoc amplius & ultra*, & praesupponit dictionem *Non solum*, ita ut sensus sit, non solum Iudicem sacrum esse competentem, sed secularem quoque, uti fuse declarat Aug. Barbosa *tract. de Dictionibus usus frequent. dictione 112. & 333.*

617 Dissentit Praenob. D. de Clingen-
sparg *assert. 90. de Decim. n. 6.* & solum Iudicem laicum in dictis casibus competentem concedit. Verum aperte contra Jus commune & Recessam Concordatorum, cum haec verba *ad secularem quoque Magistratum*, & eorum synonyma auch für die weltliche Obrigkeit posita in Statutis Bavar. *tit. 28. art. 17.* nimis clarè involvant Iudicem sacrum. Ubi ponderanda quoque sunt verba Concordatorum & Statutorum *in certis quibusdam casibus à Jure permissis*, in etlichen gewissen Fällen, so in Rechten zugelassen: nullibi autem permissum est à Jure, ut in positis ibi casibus solus Iudex secularis sit competens, ut

patet ex dictis *n. 580. & 582.* Nec valet, quod ille ait, ex sensu Receptus sic explicato securum indubitata, quod etiam in decimis merè laicalibus Iudex Ecclesiasticus cum laico concurrat: omnino enim hoc sequitur, sed uti sequela est legitima, ita non est absurda, sed Juri prorsus conformis, ut mox dicetur. Pariter non valet, quod assertit, in Bavaria ex antiquissima observantia & immemoriali, Vermög des uhralten Lands-Gebrauch ita praedicari, ut videlicet in dictis casibus solus Iudex laicus judicet. Hoc enim si verum esset, peritissimus Jurium & consuetudinum patriarum Cancellarius Bavariae Illust. D. Schmid id non ignorasset, nec si scivisset, asseruisset contrarium, Unicus duntaxat casus & exemplum, quod pro illa antiquissima observantia adducitur, tamen verum esse daremus, negotium contra Statuta & Concordata nequaquam conficit, ut patet ex ijs, quae juxta sensum ejusdem Illust. Cancellarij *n. 606.* retuli. Non denique obstat, quod ait, juxta *c. si Clerici s. de Foro compet.* conveniri debere laicum à Clerico coram Magistratu laico, si reus rem, quam Ecclesia esse contendit Clericus, negat esse Ecclesiae. Hoc enim solum procedit de rebus & juribus temporalibus: non verò de decimis, quae naturà suà sunt spirituales, & in dubio tales esse praesumuntur, ac idcirco ad forum Ecclesiae pertinere. Ita
passim

passim DD. *in cit. c. 5.* Reliqua, quæ pro solutione objectionum addit, siquid probarent, solum evincerent, Judicem secularem in dictis causis concurrere eum Ecclesiastico. Sed neque hoc probant, ut patet ex dictis n. 585. 587. & 588.

618 Assert. X. Vi Concordatorum adiri potest Judex etiam sacer, tamen si decimæ sint effectæ juris laici, & lis sit inter laicos. Negant hoc assertum Illust. D. Schmid *cit. contr. 28. n. 2.* & Prænob. D. de Clingenberg *assert. 88. de Decim.* At patet ex Receptu Concordatorum æquè ac illud prius. Nam ubi dictum fuerat, causas decimales in certis casibus à Jure permissis ad secularem quoque Magistratum spectare, inter eosdem refertur casus, quo decimæ sunt effectæ juris laici, & uterq; litigantium vel reus tantum est laicus. Cum ergo juxta dicta *num. preced.* particula quoque sit implicativa, & Judicem sacrum non excludat, sed ipsi solum addat secularem, consequens necessariò est, si decimæ sunt effectæ juris laici, & uterque litigantium est laicus, etiam Ecclesiasticum esse competentem: eò quòd inter casus expressos, in quibus secularis cum Ecclesiastico est Judex, ponatur etiam iste, & nullo prorsus verbo indicetur, quòd in isto solus secularis sit competens. Ratio non excludendi Ecclesiasticum patet ex dictis n. 593 & 594. quia jus percipiendi fructus decimales laicis ab

Ecclesia concessum necessariò dependet à jure directo spirituali, quod semper manet penes Ecclesiam & avelli ab ipsa nequit, ac solum nomine Ecclesiæ laici istos fructus colligunt. Cum ergo decimæ & exigantur & solvantur titulo tantum spirituali, nimirum propter ministeria sacra fidelibus impensa, ac Ecclesia, quod ipsi soli hoc titulo debetur, suo nomine à laicis percipi concedat, sicut concedit conductoribus aut emptoribus fructuum, meritò de iisdem tanquam de suo judicat. Unde corrui fundamentum, quo contraria opinio nititur, nimirum in decimis in laicos per donationem & privilegium translatis, prorsus extingui spiritualitatis caracterem, & cum hoc etiam spiritualem jurisdictionem: caracter enim iste est titulus spiritualis; hic autem nunquam extinguitur, cum nullo alio titulo exigantur aut exigi possint decimæ, quam quòd fidelibus sacra ministrantur, ac per earum solutionem supremum Dei dominium & liberalitas rerum omnium largitoris maximi agnoscitur; qui titulus absque dubio spiritualis est.

Neque obstat, quod Aug. Barbo- 619
sa *ad l. 3. C. de Episc. & Cler. n. 6.* aliique ab ipso citati asserunt, regia (Hispaniæ & Galliæ) Tribunalia privativè cognoscere de decimis & tertijs, quæ concessione Rom. Pontificum ad seculares Principes aliòsque privatos pertinent, & eò-

Pp 2 rum

rum patrimonio incorporata sunt. Hoc enim procedit tantum de consuetudine illorum regnorum, hæcque privilegio SS Pontificis nititur, ut patet ex dictis *n. 578. 592. & 594.* Accedit, quod consuetudo illa, ut ostendit Petr. Barbosa *in l. Tertia 35. ff. sol. matr. n. 44.* non procedit de decimis in feudum concessis, sed solum de illis, quæ pleno jure & absolutâ donatione in Principes translatae sunt, quales Hispani esse dicunt tertias decimarum suis Regibus concessas. Ex quibus illatio fieri non potest ad alias decimas, quas laici percipiunt: cum hæ tantum censeantur concessæ in feudum, nisi de contrario constet, ut patet ex dictis *n. 598. & 614.* At de decimis in feudum concessis cognoscit solus Iudex sacer, juxta dicta *n. 590. & 610.* Et quidquid demum sit de consuetudine aliorum locorum & quo jure vel privilegio ista nitatur, in Bavaria nostra, tametsi decimæ factæ sint juris laici, juxta Concordata, ut modò ostensum est, non excluditur Iudex sacer.

620 **Affert. XI.** Si decimæ à laico revertantur ad Ecclesiam, solus Iudex Ecclesiasticus est competens, si Parochus super iisdem convenitur, aut laicum ipse petitorio vel possessorio acquirendæ convenit. Ratio est: quia decimæ ad Ecclesiam reversæ primigeniam naturam recuperant, ut constat ex dictis *n. 472.* ergo de ijs cognoscere non est

Judicis laici, tametsi reus sit laicus, juxta dicta *n. 609. 611. & 612.* Quæ ratio maximè locum habet, si laicus eas solum in feudum habuit, uti in dubio, & nisi de contrario constet, habere præsumitur juxta dicta *n. 598. & 614.* quando enim vasallus feudum in manus domini refutat, dominium utile cum proprietate consolidatur, & decimæ ad Ecclesiam reversæ plenissimo jure ad eam pertinent, & sic de iisdem tanquam de re sacra cognoscere est Judicis solum sacri, ut constat à fortiori ex eo, quod illæ ad tribunal solius Ecclesiæ pertinent, quando ususfructus est penes vasallos laicos, juxta dicta *n. 590. & 610.*

Neque admittere hinc est, quod asserit Illust. D. Schmid *ad cit. tit. 28. art. 17. n. 4.* rem dependere à voluntate laici decimas Ecclesiæ restituentis, utrum videlicet eas reverti velit ad pristinam naturam, an manere laicales; neque illud prius præsumendum, sed specialiter probandum esse. Ut enim decimæ ad primævam suam naturam revertantur, opus non est voluntate laicorum, à quibus illæ ad Ecclesiam redeunt, cum nunquam à spirituali jure omnino separantur, utpote à quo necessario semper dependent, ut patet ex dictis *n. 593. 594. & 617.* Unde ad recuperandam pristinam naturam juxta dicta *n. 492.* sufficit cessare jus, quod laico in eis competebat: hoc autem jus cessat, dum Ecclesiæ relli-

restituuntur. Quin bona etiam purè temporalia & laicalia, si in Ecclesiam transferuntur, fiunt Ecclesiastica, libera, & exempta à jurisdictione seculari, nisi hæc expressè reservata laicis fuerit, dum illa Ecclesiæ concederentur, ut cum Felino ac communissima aliorum tradunt Azor *p. 1. c. 13. q. 1.* Suar. *in Defens. Fidei contra Reg. Anglia l. 4. c. 20. à n. 6.* & Thom. Delbene *de Immun. Eccles. c. 5. dub. 15. à n. 40.*

622 Assert. XII. Si decimæ, quæ erant penes laicum, perveniant ad Clericum, v. g. ex testamento paterno, legato, emptione &c. conveniri super iisdem nequit Clericus nisi coram Iudice Ecclesiastico. Assertionis veritas patet ex auctoritate & ratione *n. 606. & 607.* adductà. Distinguit Illust. D. Schmid *ad tit. tit. 28. art. 17. Stat. Bav. n. 3.* dicens, conveniri in tali casu Clericum coram solo Iudice sacro posse, si actio intenteretur personalis; coram Iudice verò etiam seculari, si actio sit realis: eò quòd juxta ea, quæ tradit *semicent. 2. contr. 11. à n. 3.* de consuetudine tribunalium actione reali conveniri possint ac soleant Clerici coram Iudice seculari. In qua controversia æquisimè hic auctor statuit, de Jure communi verissimam esse sententiam; quæ asserit, Clericum neque actione reali conveniri coram laico Iudice posse: conveniri enim non posse, manifestum est ex Juri-

bus citatis suprâ *n. 573.* ac fusè probatur à Covarr. *Pract. c. 31. n. 4.* Suar. *l. c. tot. c. 14.* præsertim *n. 11. & c. 17. à n. 8.* Marta *de Jurisdict. p. 4. casu 125.* Delbene *l. c. c. 5. dub. 2. sect. 2. & c. 9. dub. 35.* Aug. Barbof. *l. 1. Fur. Eccl. c. 39. §. 2. à n. 107.* Menoch. *remed. 3. retin. poss. à n. 324.* Ranbek *in Panoplia disp. 2. c. 3.* Quæ à Gaillio aliisque ex Jure civili afferuntur, nihil probant, ut benè ostendunt cit. DD. neque enim leges adductæ benè ad casum nostrum applicantur, & si de illo loquerentur, earum decisio non valeret, cum constet, Constitutionibus secularium Principum immunitatem Ecclesiasticam & privilegium fori Clericis concessum tolli non posse. Hinc isti fundamento ex legibus civilibus petito alij ex adversarijs meritò diffisi afferunt solam consuetudinem. De hac autem hîc disputare animus non est. Aliqua duntaxat de ea annotanda videntur, iudicio tamen super eadem suspensio. Primum est, hanc consuetudinem tanquam irrationabilem ac invalidam damnari à Canonistis, ac pluribus legistis, quos afferunt & sequuntur Marta *cit. p. 4. casu 64.* Suar. *cit. l. 4. c. 32. per tot. & c. 34. n. 12.* Belbene *l. c. c. 1. dub. 15.* ubi eam multis rationibus oppugnant, præcipuè ex *c. Clerici de Judic. c. Cum terra de Elect. c. Ad nostram, & c. Cum inter de Consuet. ac Auth. Cassa C. de SS. Eccles.* Alterum est, quòd Clericus trahi ad Iudicem

laicum non possit, tametsi super sola possessione aut nudo facto agatur, v. g. an solverit decimas, ut observat idem Illustr. Auctor *l. c. n. 7.* Rationem dat: quia licet spiritualitas decimarum hinc nullam considerationem mereatur, cum de inquirendo nudo facto agatur, meretur tamen personæ seu rei Clerici qualitas, ut causa ad Judicem Ecclesiasticum remittatur, cum persona Clericalis ab omni seculari inquisitione & judicio sit immunis, nec super re agi possit contra Clericum, quin citetur & respondere cogatur; quæ jurisdictio & vis coactiva Judici seculari in Clericum non competit. At hæc ratio, uti patet, æque procedit in casu, quo Clericus circa temporalia convenitur actione reali. Tertium est, in Recessu Concordatorum tunc solum Judicem etiam laicum admitti in causa decimarum, quæ

jam effecta sunt juris laici, ubi uterque vel reus tantum laicus est, ergo si reus est Clericus, excluditur Judex laicus, ut fusiùs dictum est supra n. 606. & seqq. Unde consequens est, quod tempore conditi Recessus vel non fuerit illa consuetudo conveniendi Clericum actione reali, vel quod per illum fuerit reprobata: aliàs casus iste Clerici actione reali conventi non fuisset omissus, nec Judici laico in ipsum hac actione conventum negata jurisdictio. Hæc ex Legibus, Doctoribus, & ratione de consuetudine Clericos coram Judice laico actione reali conveniendi, in medium attulisse, uti nec alijs, ita nec mihi apud æquos & sapientes rerum estimatorum vitio erit: absolutum verò de ea judicium ferre, non meum, ut dixi, sed aliorum, ac præcipuè summæ Sedis esto.

CAPUT II.

De Jure & Actione Decimatorum.

QUÆSTIO I.

Quale Jus Decimatori in Decimis competat.

SUMMARIUM.

623. Decima multiplici titulo debetur.

624. In decimis separatis Paro-

chus jus proprietatis habet.

625. An etiam ante separationem, controversum est.

626. Ita.